

Erken Cumhuriyet Döneminde Bir Aile Dergisi: Muhit Aile Mecmuası'nda Aile, Kadın ve Çocuk (1928-1933)

Suat ÖZDAĞ¹, Nihal ESEN²

Erken Cumhuriyet Döneminde Bir Aile Dergisi: Muhit Aile Mecmuası'nda Aile, Kadın ve Çocuk (1928-1933)

Öz

Bu çalışmanın amacı; Cumhuriyet Dönemi'nde yayımlanmış olan (1928-1933) Muhit Aile Mecmuası'ndaki Aile, Kadın ve Çocuk Üzerine neşredilmiş yazıları pedagojik ve bilimsel açıdan inceleyerek analiz etmektir. Aile toplumu ayakta tutan en önemli kurumdur. Bir devletin bekası, inşa ettiği toplumun ulus bilincine ve yetiştirme tarzına bağlıdır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de ulus bilincine varmış nesiller yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla sosyal, kültürel, siyasi ve hukuksal alanda birçok çalışma yapmıştır. Cumhuriyet yöneticileri, yeni nesli inşa ederken basın ve yayın araçlarından da azami derecede faydalanmıştır. 1928-1933 yılları arasında faaliyet gösteren Muhit Aile Mecmuası, yayın hayatı boyunca aile, kadın ve çocuk üzerine birçok yazı neşretmiştir. Doküman analiz yöntemi kullanılarak hazırlanan bu çalışmada, dergideki bu yazılar incelenmiş, Cumhuriyet yönetimine ve topluma sunduğu katkılar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Kadın, Çocuk, Cumhuriyet, Ulus Devlet.

A Family Magazine in the Early Republican Period: Family, Women, and Children in Muhit Aile Magazine (1928-1933)

Abstract

The aim of this study is to analyze, from a pedagogical and scientific perspective, the articles published in the Muhit Family Magazine (1928-1933) on the topics of family, women, and children. The family is the most important institution that sustains society. The survival of a state depends on the national consciousness and upbringing of the society it builds. The newly established Republic of Turkey aimed to raise generations with a strong national consciousness. To this end, it undertook numerous initiatives in the social, cultural, political, and legal fields. The leaders of the Republic made maximum use of the press and publishing tools while building the new generation. The Muhit Family Magazine, which operated between 1928 and 1933, published many articles on family, women, and children throughout its publication history. This study, prepared using document analysis methods, examines these articles in the magazine and discusses their contributions to the Republic's administration and society.

Keywords: Family, Woman, Child, Republic, Nation State.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Paper Type: Research paper

1.Giriş

Cumhuriyetin ilk yılları, bir taraftan savaştan arda kalan yıkıntılarla mücadele, diğer taraftan ise yeni ve modern bir toplum inşasını gerçekleştirebilmede toplumsal duyarlılık oluşturma çabasıyla şekillenmiştir. Bu anlamda ardı ardına gelen devrim ve uygulamaların halk tarafından karşılık bulmuş olması, bu uygulamaların hayata geçmesi anlamında önemlidir. Cumhuriyetin erken dönemlerinde, Cumhuriyetin kurucuları, yönetimin sağlam bir şekilde devamı amacıyla, siyasi faaliyetlerini rejimi anlamlı kılacak bir "vatandaş" tipi yetiştirme doğrultusunda temellendirmenin farkındalığı ile sağlıklı

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, suatozdag09@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9038-2844.

² Dr. Öğretim Üyesi, Fırat Üniversitesi, nsafak@firat.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5630-5581.

nesiller yetiştirme arzusunda olmuşlardır (Taş, 2023, s.459-473). Yeni rejim; toplumu sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan yeniden ayağa kaldırmak ve ulus bilinci kazandırmak amacıyla köklü değişimler yapma yoluna gitmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan itibaren gelişmeyi, batılılaşmayı, bağımsızlığını korumayı birincil hedefleri arasında görmüştür. Bu hedeflere ulaşmada cumhuriyete özgü yeni toplum ve aile yapısı oluşturulmalıydı (Zafer, 2013, s.121-134). Bu amaçla yönetici kadro, ideal bir aile kurumunun geliştirilmesi, çocukların korunması ve eğitilmesi için faydalı icraatlar yapmaya çalışmıştır. Yeni Türkiye'nin modern bir toplum yaratma düşüncesi, Türk Devrimi'nin kaidelerinden biri olarak sayılmaktaydı. Birbirleriyle uyum içinde yaşayan, sarsılmaz, çağdaş bir milletin varoluşu, çağdaş bireylerin yetiştirilmesi ile mümkün kılınabilirdi. Cumhuriyet döneminde Aile, kadın ve çocuğun yeniden ele alınışı da bu yüzdendir (Çakır, 2020, s.348-369). Kadın ve özellikle de çocuk yani ileride büyük adam olması beklenen kişi, gelecek yaşamı topluma en mükemmel şekilde hazırlama olasılığına sahip birer umut ışıkları gibi göründüler. Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun ilk yıllarından itibaren özellikle kadın ve çocukları korumaya, onlara sosyal, eğitsel ve ekonomik imkânlar sağlamaya yönelik yeni yaklaşımlarda bulunmuştur (Taş, 2023, s.459-473). Yapılan girişimler, sosyal devlet anlayışı içerisinde geliştiği gibi toplumun içinden de bu amaca yönelik sivil toplum kuruluşları oluşmuştur. Mustafa Kemal Paşa ve Cumhuriyet yönetimi, mutlu, sağlıklı, eğitilmiş bireylerden oluşan bir aile kurumu meydana getirmeyi hedeflemiştir. Sağlıklı bir ailenin, toplumun teşekkülünde önemli bir role sahip olduğunun farkında olan yönetici kadro, kadına ve çocuğa yönelik imkânlar sağlayarak o güne değin aileye dair süregelen birçok yasal eksiklikleri gidermek istemiştir (Çakır, 2022, s.19-20).

Cumhuriyetin ilanından sonra dönemin en önemli meselelerinden bir tanesi de "çocuk meselesi" olmuştur. Çocukların uzun süreden beri yaşadığı aslında tüm topluma mal olan ciddi problemlerin halledilmesi gerekmektedir. Özellikle Anadolu'da süren uzun savaşlar çocuklarımızın hayatları üzerinde derin izler bırakmıştı (Zekeriya, 1924, s.5-7). Kimisi hayatını, kimisi ailesini kaybetmişti. Kimisi sakat kalmıştı. Savaş bittiğinde de Anadolu çocukları hastalığın, fakirliğin, kimsesizliğin pençesinde idiler. Annesiz, babasız kalan çocukların korunması, sevgi, şefkatle büyütülmesi, çocukların eğitilmesi, beslenmesi, çocuk işçiliğine son verilmesi ve sağlıklı birer birey haline getirilmesi gerekmektedir (Çakır, 2020, s.348-369). Bu nedenle Atatürk Dönemi'nde çocuğun mutluluğu, varlığını sürdürmesi için onlara özel sağlık, eğitim, nüfus, kültür politikaları geliştirilmiştir. Çocuğun ruhen daha iyi bir hale gelmesi için dönemin ruhiyatçıları gazetelerde ve dergilerde bolca yazılar yazmışlardır³. Cumhuriyet yönetimi, vatan çocuklarını bir birey olarak benimsemiş, onları istikbal olarak görmüştür (Çakır, 2022, s.21-22). Yeni devlet Türk çocuklarını vatanın bekçisi, istikbalin teminatı, iyi ahlaklı, vatanperver yurttaşlar olarak görmekteydi. Çocuk sadece milletin bünyesinde yer alan küçük insan olarak algılanmamış. Benliğine, kültürüne ve vatanına milliyetçi duygularla sahip çıkması gereken çeşitli sorumluluklarla donatılmış birer bireydi onlar. Yeni düzen; çocuğun ve kadının fiziksel görünümü, ideolojisi, eğitimi, misyonu ve ahlakı gibi unsurları tekrar ele alarak bunlarla alakalı büyük ve köklü bir değişim sürecine yönelmiştir. Geleneksel terbiye kuralları yıkılıp, modern terbiye kuralları ebeveynlere öğretilmeye çalışılmıştır. Ailelerin çocuklarını sevgi, şefkat ile büyütmesi gerektiği anlatılmıştır (Duman& Doğdu, 2010, s.157-170). Yeni rejimin açmış olduğu modern okullar, çocuğun mutluluğunun sağlanması konusunda da önemli mekânlar olmuştur. Cumhuriyet yönetimi, çocukları toplumsal değerlerle uyumlu hale getirmek, onları toplum tarafından kabul gören makbul vatandaş kriterlerine yaklaştırmak için eğitim kurumlarını da etkin olarak kullanma yoluna gitmiştir. Okul, çocukları sosyal ve toplum ile uyumlu bir birey haline getirmek için en etkili kurumdur. Bu amaçla yeni rejim, istediği vatandaş modelini oluşturmak için okullarda takip edilen programları özenle belirlemiştir. Okulların yanı sıra, Cumhuriyetin ideal vatandaşlarını yetiştirmek için basın-yayın faaliyetlerinin de etkin olarak kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle kitle haberleşmesi için kullanılan gazete ve dergilere, okuldaki program dışında

³ Bu yazılar için özellikle Gülbüz Türk Çocuğu Dergisinde 1927-1935 yılları arasında yayımlanmış makalelere bakılabilir.

çocukların ve gençlerin istenen değerlere ulaştırılmalarında yoğun şekilde başvurulmuştur⁴. Aile hayatı, kadın ve çocuklara yönelik yayınlar yoluyla yeni imaja dair görsel ve düşünsel öğeler topluma aktarılmaya çalışılmıştır. Basın aileye yönelik yeni algının toplumda yerleşmesinde önemli bir görsel ve düşünsel araç olmuştur (Tuğluoğlu, 2015, s.99-139).

Basın, toplumun bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için en önemli araçlardan biridir. İktidarlar ve siyaset kurumları; halkı kendi söylemlerine inandırmak, yeni kurulan bir devlette veya kabul edilen bir rejimde, devletin idari kurumlarının yerleşmesi ve kabul görmesi, rejimin toplum tarafından benimsenip kurallarına riayet edilmesi için basından azami derecede faydalanırlar. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de modern ve ulus bilincine sahip bir toplum inşa ederken, dönemin basınına propaganda ve bilinçlendirme amacıyla etkin bir şekilde kullanmıştır. İktidar, basın sayesinde toplumun çoğunluğuna ulaşma ve Cumhuriyet rejiminin çocuk davası ile modern aile kurumu oluşturma düşüncesini anlatma imkânı bulmuştur. Bu bağlamda ele alınan dönem içerisinde kitle iletişim araçlarının son derece yetersiz olduğu bir ortamda, ailelere, kadınlara, gençlere ve çocuklara ulaşmanın en pratik yollarından biri de aile yayınları olmuştur. Bu tür yayınlar arasında aile ve çocuk dergileri önemli bir yer tutmaktaydı. Zira Erken Cumhuriyet Döneminde yayımlanan aile ve çocuk dergilerinin ulaşmaya çalıştığı hedef kitle yalnızca ailelerle sınırlı değil, aynı zamanda toplumun tüm katmanları ile okul öğretmenleri ve siyasetçiler de bulunmaktaydı. Cumhuriyet Döneminde neşredilen yayınlar, dönemin bürokratları ya da görece aydın denebilecek kimseler tarafından çıkarılmıştır. Dergiler, bu yönüyle Cumhuriyet yönetimi ile genellikle paralel denebilecek bir anlayış çerçevesinde, içerisinde yaşanan siyasal ve sosyal konjonktürün gerçekliğinden hareket ederek, dönemin ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip bir toplum ve aile inşa etme amacı taşımıştır. Bahsi geçen amaçlar çerçevesindeki söylem, anlatı ve sağlıklı yaşam önerileri tam da Cumhuriyet rejiminin sahip olmayı umduğu nüfusun, zihinsel, duygusal ve bedensel inşasını oluşturmaya dönüktü. Bu nedenle dönemin aile dergileri, aynı zamanda siyasal iktidarın nüfus, eğitim, sağlık ve sosyal politikalarının önemli araçlarından biri olarak düşünülmüştür⁵.

Bu çalışmada; Erken Cumhuriyet Dönemi'nde temelde geliştirilen nüfus politikaları çerçevesinde çocuk ve kadın merkezli olarak aile kurumunun sağlıklılaştırılması ve toplumun yeniden inşası çabalarının Muhit Aile Mecmuasına nasıl yansıdığı? Ailenin önemi? Kadının hakları ve önemi? Anneliğin ne kadar kutsal bir sıfat olduğu ve bunun aileye katkıları? Çocukların hakları ve terbiyeleri? Çocuk eğitimi? Sağlıklı çocuklar ve nesiller yetiştirmek için dikkat edilmesi gereken sıhhat kurallarının neler olduğu? Sorularına bu dergi özelinde yanıt aranacaktır. Bu amaçla Muhit Aile Mecmuasının bu konular hakkında yayımladığı annelere ve ebeveynlere yönelik makaleler, yazılar, öğütler, öneriler ve mesajlar belirli başlıklar altında tasnif edilerek ele alınmıştır. Yeni kurulan genç Cumhuriyetin ideal aile yapısına ulaşma amacı ve gelecekte Cumhuriyetin yetişkin vatandaşları olacak çocukların ideal yetiştirilme tarzları ve sahip olunması arzu edilen alışkanlıkları incelenmiştir. Bununla beraber tüm bu anlatı ekseninde ortaya çıkan ve Erken Cumhuriyet Dönemi nüfus perspektifinde idealize edilen sağlıklı çocuk yetiştirme düşüncesinin hayata geçirilmesi çabaları anlatılmıştır. Bu çalışmada Erken Cumhuriyet

⁴ Erken Cumhuriyet Döneminde yayımlanan aile dergileri şunlardır: yönündedir. Bu dergiler; 1923 yılında çıkmış olan Ev Hocası, Süs, Çalikuşu, 1924 yılında Yıldız, Firuze, Resimli Ay Mecmuası, 1925 yılında Âsâr-ı Nisvan, 1928'de Yeni Kitap, 1929'da Hanımlar Âlemi dergileridir. 1930 yılı sonrasında ise dergilerde işlenen konular değişime uğrayarak kadınlara hitap eden konulara yer verilmiştir, bu dergiler kronolojik sıra ile 1930'da çıkarılan Elişi, 1931'de Aile Dostu, El Emekleri, 1934'de Cumhuriyet Kadını, Salon, 1936'da Moda Albümü, 1937'de Ev-iş, Model, Okul Kızı, 1938'de Ana, 1940'da Kadın Dünyası, Kadınlar Âlemi, Sesimiz, 1943'te Ev-Kadını, 1944'te Asrın Kadını, 1945'te Ev Kadın, 1947'de Aile, Kadın Gazetesi ve Hanımeli, 1948'de Yeni Moda, (Şahin, 2018, s.86-105).

⁵ Konu ile ilgili şu çalışmalara bakılabilir: (Kılıç & Yılmaz, 2019), (Mutlu, 2009), (Mardin, 1998), (Aşa, 1989), (Demirdirek, 1993), (Özen, 1990), (Karabacak, 2009), (Akin, 2019), (Bakacak, 2009), (Dayı, 2010), (Duman & Payaslı, 2018), (Işık, 2021), (İçli, 1998), (Kasapoğlu, 2011).

Döneminde, devletin aile dergileri aracılığıyla ideal bir aile yapısı, ruhen ve bedenen güçlü anneler ile sağlıklı çocuk yetiştirme çalışmalarına odaklanılmıştır. Bu çerçevede yeni kurulan devletin en önemli görevlerinden birisinin ulus bilincine varmış sağlıklı nesiller yetiştirmek olduğu, bunun da ideal bir aile yapısı ve bilinçli anneler ile mümkün olduğu sonucuna varılmıştır. Bu amaçla aile kurumunu güçlendirmek ve sağlıklı zinde nesiller yetiştirmek için anneleri ve ebeveynleri dergiler aracılığıyla bilinçlendirme yoluna gidilmiştir. Böylece modern, bilinçli, eğitilmiş ve sağlıklı yeni bir nesil ve toplum anlayışının aile dergileri aracılığıyla nasıl inşa edilmeye çalışıldığı ortaya konmuştur.

Günümüz sorunlarına ilişkin konular, bakılan fakat görülemeyen ya da belli bir bakış açısıyla incelenmeyen dokümanlar içinde yer alabilmektedir. Geçmişe dönük inceleme yapmak bize hem günümüzü daha sağlıklı değerlendirmede, hem de geleceğe yönelik planlama yapmada katkı sağlayacaktır. Bir olgunun tarihsel süreç içerisinde geldiği noktayı ortaya koyabilmek için farklı süreçlerdeki görünümünü ortaya koyabilmek, anlamlı ve gerçekçi veriler elde edebilmek adına önemlidir. Bu amaçla kullanılan yöntemlerden birisi doküman analizidir⁶. Doküman analizi daha fazla tarihsel bilgi (arşiv kayıtları, gazete, hatırat vs.) ve bir dönemin politikaları gibi doğrudan gözlemlenemeyen olgularla ilgili çok değerli veriler sağlayabilir. Bu araştırmada; Cumhuriyet Dönemi aile dergilerinden biri olan Muhit Aile Mecmuasında yer alan aile, kadın, annelik, çocuk terbiyesi ve yetiştirilmesine dair yazılar ve temalar nelerdir? Sorusuna cevap bulmak üzere, nitel bir araştırma tasarımıyla doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Sak vd., 2021, s.227-250). Muhit Aile Mecmuası; aile, anne, kadın, çocuk ve çocukluğu ulusal ve uluslararası boyutta, bütüncül (toplumsal, kültürel, siyasi, ekonomik vb.) bir yaklaşım ile ele almıştır. Araştırmada, elde edilen veriler bütünsel bir bakış açısıyla, konular belli başlıklar altında toplanarak yorumlanmıştır. Metinler, başlıklara uygun bir şekilde tasnif edilip bütünlük oluşturacak şekilde ele alınmış ve analizleri yapılarak çalışma oluşturulmuştur.

2.Muhit Mecmuasının Amacı ve Yayın Çizgisi

Cumhuriyet döneminde, Türk toplumunun inşası, ailenin önemi, kadının rolü, çocukların terbiyesi ve yetiştirilmesi konularında farklı başlıklarda yazılar yayımlayarak, çeşitli çalışmalar yaparak önemli bir görev üstlenen yayın organlarından biri de aylık olarak çıkarılan “*Muhit Aile Mecmuası*”dır. Dergiye Ankara Milli Kütüphanesi’nin dijital arşivinden erişim sağlanmıştır. “*Muhit Aile Mecmuası*”, Kasım 1928’de yayın hayatına başlamış ve Mayıs 1933’te son sayısını çıkarmıştır. Toplam 47 sayı yayımlayan Muhit’in sahibi ve yayıncısı Mehmet Şükrü Bey’dir. Derginin 1928 yılındaki ilk 2 sayısı Osmanlıca olup, diğer 45 sayısı ise yeni harflerle basılmıştır. Periyodik olarak ayda bir yayınlanan dergi, genel olarak 84 sayfadan oluşmuş ve birçok konuda yazılar yayımlamıştır. Çalışma kapsamında ana konuları oluşturan aile, kadın, anne ve çocuk üzerine yayımlanmış ve çalışmaya başlıkları ile birlikte alınan 32 makale, bu konuları ihtiva eden ve genel anlamda öneri ve yol gösterici mahiyette olan 634 yazı incelenmiştir. Ağırlıklı olarak aile kurumu, çocuk terbiyesi, annelik, kadın hakları ve sağlıklı birey konularına değinen mecmua ayrıca sanat, edebiyat, moda, tiyatro, siyaset gibi toplumsal ve kültürel konulara da sayfalarında yer vermiştir. Yazılarında ve yayın politikasında bilimsel bir yaklaşımı benimseyen dergi,

⁶ Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir.

manevi değerlere ve kültürel öğelere de yer vermiş, bu konuları sıkça dile getirmiş, toplumun manevi değerleri ile beslenip çağın gerekliliği olan bilimsel ve modern bir yapı kazanması için çağdaş bir dergi olarak yayın hayatını sürdürmüştür.

Muhit Aile Mecmuası, ilk sayısında ve sonraki bazı sayılarda derginin niçin çıktığını, amacının ne olduğu ve nasıl bir yayın çizgisi takip edeceğini açıklamıştır. Derginin ilk sayısı 1 Kasım 1928'de Osmanlıca olarak yayımlanmış ve bu sayının ilk sayfasında *"Muhit Niçin İntişar Ediyor"* başlığıyla şu açıklama yapılmıştır: *"Muhit, matbuatımızın esaslı bir boşluğunu doldurmak, büyük bir eksikliği gidermek üzere çıkıyor: Bütün fertleri az çok tahsil görmüş veya tahsil çağında, orta halli ve daha yüksek tabakaya mensup ailelerin umumiyetle okumak ve öğrenmek; edebiyat ve san'attan, ilim ve fenden müstefid olmak, Türkiye'nin ve medeniyet âleminin terakkiyatını takip etmek, ihtiyacını tatmin edecek, onlara hıfzıssıhha, ev idaresinde, çocuk bakımında, hayatın amil işlerinde rehberlikte bulunacak bir organ (matbuat) yoktur..."* Yazıda, birçok ailenin faydalı mecmua takip etmek istediğini, birçok mecmuanın sadece tek konu üzerinden yayın yaptığını, bir ailenin birçok alanda yazıları tek bir yayında görmek ve okumak istediğini, Muhit'in en medeni ve en meşhur dergileri kendine örnek aldığını ve bu dergileri muadili olarak gördüğü ayrıntılı bir şekilde dile getirilmiştir. Yazının devamında ise şu ifadelerle yer verilmiştir: *"Muhit, muhtelif neşriyat sahalarını, kendi başına, imkân dairesinde işgale çalışmak zarureti hissetmektedir... Muhit, ahlaki ifsad edecek yanlış ve muzır fikirler, hisler, telakkiler; hasta ve hamali heyecanlar verecek hiçbir yazıyı sütunlarına geçirmediğinden; daima en doğruyu, en faydalı, en sağlam ve en güzel neşriyatı yapacaktır."* (Muhit, Kasım 1928, s.1-3). Dergi, amacının topluma ve bireylere faydalı olacak yayınlar yapmak olduğunu, halkın ahlakını ve ruh halini olumsuz etkileyecek menfi neşriyattan uzak duracaklarını ilke edindiğini belirtmiştir.

Dergi, yayın hayatının dördüncü senesine girince yine derginin amacını ve yayın çizgisini açıklayan *"Muhit Dördüncü İntişar Senesine Başlıyor"* başlığıyla önemli bir yazıyı okuyucularıyla paylaşmıştır. Bu yazıda: *"Muhit, milletimizin büyük, belki de en büyük bir ihtiyacına cevap vermek üzere çıkmaya başlamış ve üç seneden beri aynı gaye ile intişarında devam etmektedir."* Sözleriyle yayın hayatında üstlendiği toplumsal görevi dile getirmiştir. Derginin birinci amacının halkın bu öğrenme ihtiyacını karşılamak, onlara hakikati ve güzel olanı sunmak olduğunu vurgulayan yazıda, derginin nasıl bir yöntem takip ettiği de şöyle açıklanmıştır: *"Muhit, her sayısında, en değişik mevzuları nefis ve bedii bir ahenk içinde meze etmeye çalışır. Değişiklik içinde birlik arar ve birliği daimi rehberi olan güzellik prensibi, doğruluk ve iyilik prensibi temin eder..."* Dergi, yayın hayatındaki asıl amacının aile, ev hanımları ve çocukların yetiştirilmesine katkı sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Dergide, bu amaçla; *"ev bakımı, oda tanzimi, çocuk bakımı, mutfak, bıçkı, dikiş, hıfzı-sıhhat..."* gibi konuların yanında, *"ev hanımının ve genç annenin gündelik üzüntülerini"* öncelikli olarak ele alınmıştır. Dergi; yapılan bu işlerin ve takip edilen yayın çizgisini *"medeniyetimizin kültürüyle"* bağlantılı olan en önemli vazifelerden biri olarak görmektedir. *"Ev hanımları, bu teknikleri öğrenmek için güvenilir bir mecmuanın rehberliğine muhtaçtır. Bu amaçla Muhit, Türk ev hanımlarının ve genç annelerin yardımcısı ve yoldaşdır. Bütün medeni ve kültürlü ev kadınlarına bu hizmetleri götürmek için Muhit, canla başla çalışmaktadır."* Dergi, bu hizmetlerinin sadece ülke sınırlarının içinde kalmayıp birçok ülke tarafından takip edildiğini şu sözlerle ifade etmektedir: *"Muhit, şimdiki halde, yalnız Türkiye'nin yegâne aile ve mektep mecmuası olmakla kalmıyor; bütün yakın şarkın en mükemmel, en nefis magazinidir."* (Muhit, Kasım 1931, s.1-2). Bu açıklamalar derginin toplum hayatına, aileye ve Cumhuriyetin çocuk yetiştirme davasına verdiği önemi göstermektedir.

Dergi, ev hanımları ve çocuklar için özel bir yayın çizgisi takip etmiştir. Bu durumu da yine kendi sayfalarından; *"Muhit Ev Hanımlarının Müşküllerini halletmek için ne düşünüyor?"* başlığıyla verdiği yazıda, ev hanımlarını müşküllerini ve sıkıntılarını çözmek için ciddi ve samimi bir hizmet vermek istediğini vurgulamıştır. Dergi, ev hanımlarına yardımcı olmak ve sorunlarını çözmek için; *"ev işlerinde, çocuk bakımında, yemek pişirmek ve dikiş dikmek hususunda tecrübe görmüş hanımlardan müteşekkil*

bir heyet” teşkil ettiğini, okuyuculardan gelecek suallere cevap vereceklerini belirtmiştir. Tüm okuyucularını, çekinmeden her konuda soru sormaya davet etmiştir. Okuyuculardan gelecek soruların o konuda uzman kişiler tarafından cevaplanacağı ve çözülmeye gayret edileceği açıklamıştır. Okuyuculardan gelen sorular ve bunlara verilen cevaplar isimler gizli kalacak şekilde derginin aylık sayısında yayımlanacağını belirtmiştir. Muhit, okuyucularının bu hizmetten azami derecede faydalanmasını önermiştir (Muhit, Kasım 1928, s.65).

3. Muhit’e Göre Cumhuriyetin Çocuk Yetiştirme Davası ve Hedefleri

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal Paşa’nın modern bir ulus devlet yaratma idealini taşımaktaydı. Ancak bu idealin gerçekleşmesi ve sürdürülebilmesi bu ideale uygun, eski anlayıştan tamamen farklı yeni kuşaklar yetiştirilmesi ile mümkündü. Dolayısıyla cumhuriyet rejiminin “çocuk” meselesi önceki dönemlerin aksine daha öncelikli bir mesele durumundaydı. Yeni kurulan devletin yöneticileri, modernleşme paradigmasını ve ulus devlet anlayışını sistemin temeli olarak inşa etmişlerdi. Atatürkçü düşünce sistemi de bu yeni Türk Devletinin ülkesini ve milletini modernize etmek için formüle edilmişti (Gürkan, 2021, s.173-220). Yeni rejim, hem aile hayatında hem de toplum hayatında çocuğa gerekli değerin ve önemin verilmesi için çok çaba harcamıştır. Devlet; çocukların barınma, beslenme, eğitim, sağlık gibi temel haklarının tedariki için bir takım yasal düzenlemeler yapmıştır. Bir çocuğun insanca yaşaması için lazım gelen her türlü ortamı sağlamaya ve yasal düzenlemeleri oluşturmaya gayret etmiştir (Çakır, 2020, s.349-368). Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren çocuk haklarının önemini kavramış ve bu hakların geliştirilmesi, devlet güvencesi altına alınması için çaba sarf etmiştir. Cumhuriyet yönetimi yeni nesillerin yetiştirilmesi konusunda çok önemli adımlar atmış ve sağlıklı bir toplum hedeflemiştir⁷. Çünkü bir toplumun geleceği neslin yetiştirilmesine bağlıydı. Dönemin yazarlarından Sabiha Zekeriya Sertel’in ifadesiyle: *“Çocuk haklarını temin etmek ve çocuklara iyi imkânlar sunmaya çalışmak toplumun menfaatinedir. Cemiyet, her ferde karşı çeşitli mesuliyetlere sahiptir. Onun en büyük mesuliyeti yetişkinlerden çok daha fazla olarak çocuğa karşıdır... Bir cemiyetin istikbali çocuklarıdır.”* (Zekeriya, 1927, s.30-31).

Milletlerin var olması, ilerlemesi, ulus bilincine varması, diğer güçlü ve medeni devletlerle eşit seviyeye gelmesi ancak topluma, aileye ve çocuklara değer vermesi, onlara gerekli imkânları sağlaması ile mümkündür. Muhit dergisi de çocuk hakları ve yeni devletin inşasında nasıl bir yol izlenmesi gerektiği konusunda çeşitli yazılar yayımlayarak, çocuğun toplum için önemine vurgu yapmıştır. Dergi yazarı Ahmet Cevat Bey, derginin Mayıs 1931 tarihli sayısında *“İçtimai Muhasebe, Çocuk Meselesi”* başlıklı bir makale yazmıştır. Bu makalede yazar Cumhuriyet yönetiminin çocuk yetiştirme düşüncesi ve hedeflerinin nasıl olması gerektiğini Avrupalı ülkelerden örnekler vererek mukayeseli bir şekilde anlatmıştır. Yazar; *“Kemalizm bu mes’eleyi Türk çocuğuna bizde olmayan yeni ruhi hassalar vermekle hal edebilecektir.”* diyerek, Cumhuriyet yönetiminin çocuk yetiştirme davasına olan güvenini ve inancını dile getirmiştir. İskandinav ülkeleri, Almanlar, Amerikalılar ve diğer Avrupa kadınlarının çocuk bakımı konusunda çok bilgili oldukları ve annelerin çocuk terbiyesi konusunda mükemmel bir yeterliliğe sahip olduğunu belirten Ahmet Cevat Bey, *“Türkiye’de ise tahsil sahibi çok az anne bulunmakta ve çocuk bakımı konusunda yetersiz”* kaldığını ifade etmektedir. Çocuk meselesinin sadece bakım ve yetiştirme meselesi olmadığını dile getiren yazar, bazı ülkeler için ehemmiyeti olmasa da bizim için nüfus meselesinin hayati önem taşıdığını vurgulamıştır. Türkiye için nüfusunun önemi şu sözlerle açıklamıştır:

⁷Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuştur (Ankara 1921), Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun kabulü (3 Mart 1924), Türk Medeni Kanunu’nun Kabulü (17 Şubat 1926), Memurin Kanunu’nun Kabulü (18 Mart 1926), Umumî Hıfzıssıhha Kanunu’nun kabulü (24 Nisan 1930. Çocukların bedenlen çalıştırılmasına dair ilk yasaklar, Yine çocukların sağlıklı şartlarda yetiştirilmesi ve hastalıkları önleyici tedbirler de bu kanunda yer almaktaydı), Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi (26 Eylül 1924-Türkiye bu bildirgeyi onaylamıştır), Kadınlara Seçme ve Seçilme Haklarının verilmesi (5 Aralık 1934), İş Kanunu’nun kabulü (8 Haziran 1936. çocukların çalışma hayatını ve koşullarını yasal kurallarla belirlemiştir),

“Bizim için ise nüfus noksanlığı milli mevcudiyetimize taalluk eden büyük bir tehlikedir. Türkiye’nin nüfus durgunluğu Osmanlı İmparatorluğunun en kudretli ve satvetli asırlarında bile âlimlerin dikkatini celb etmişti.” Osmanlı Devleti zamanında yapılan hatalar ve yöneticilerin keyfi tutumları yüzünden nüfusun azaldığı ya da iyi bir şekilde talim edilmediğini sitemli bir üslupla anlatan yazar; *“Memleketler var ki fertleri talim ve teçhiz meselesini tamamıyla hal etmişlerdir... Sınai ve ticari bir bünye kazanmak isteyen Cumhuriyet için yeni talim ve teçhiz müesseseleri lazımdır, bunların numuneleri medeniyette en ziyade ilerlemiş memleketlerde çoktan mevcuttur.”* (Muhit, Mayıs 1931, s.4-7) diyerek, yeni rejimin çocuk yetiştirme ve yeni nesli eğitime konusunda iyi bir talim yapması gerektiğini dile getirmiştir.

Çocuk yetiştirme konusunda Avrupa ile Türkiye’yi kıyaslayan yazar şu çarpıcı tespitlerde bulunmuştur: *“Çocuk mes’esi karşısında memleketimizle diğer medeni memleketler arasındaki en müthiş fark: manevidir. Feodal saltanatın asırlık terbiyesi «mürekkep yalamış» sınıfta korkunç, canavarca bir ihtiras alevlendirmiş, ruhi bir yara açmıştır, o da «hazine yiyiciliği» ihtirasıdır. Az evvel anneler çocuklarını «paşa olsun» diye büyütürdü; bugün de mektep çocuklarının zihnini «çok para kazanmak» mefkûresi dolduruyor...”* Bu tespitlerden sonra tavsiyelerde bulunan yazar, *“Gaye para değil refahtır; refah ise istihsali genişletmek ve mahsullerin dağılmasını tanzim etmekle te’min olunur. Buna göre zengin olmak değil faydalı olmak ahlaki mefkûreyi teşkil etmelidir.”* ifadelerini kullanmış ve şu can alıcı soruyu sormuştur: *“Bu doğru düşünceyi: ‘Herkes için daha iyi bir istihsal yapmak, umuma faydalı olmak mefkûresini çocuklarımızın zihnine nasıl yerleştirebileceğiz?’* Bu sorudan sonra Kemalizm’in yaptığı devrimlerden ve attığı adımlardan takdirle söz etmiştir: *“A’sarı kaldırmakla köylünün omuzundan ağır bir yük atmıştır... Harf inkılabıyla talim ve teçhiz yolu genişlemiş, ilk tahsilin umumileşmesi kat kat kolaylaşmıştır. Meslekî mekteplere ehemmiyet veriliyor.”* (Muhit, Mayıs 1931, s.4-7).

Yazar, çocuk meselesi ve eğitimi konusunda ayrıca şu tavsiyeleri de sıralamıştır: *“Gerek kitap, gerek mesleki terbiye ve teçhiz işlerinde daha pek çok şeyler yapılabilir; fedakârlık bile sayılmayacak tedbirlerle ilk mekteplere kütüphaneler, annelere rehberlik edecek eserler, orta mekteplere istidatların inkişafına ve ihtisasın husulüne müsait cihazlar ve programlar verilebilir. Çocuklarımızı, büyük sanayi memleketlerinde olduğu gibi, hemen beşikten sonraki çağdan itibaren, kitap, alet, cihaz, makina âlemine alıştırırmazsak, onlarda yaratıcı bir inisiyatifin çimlenme ve büyümesine imkân olmaz.”* Anne babaların, *“Biz nasıl okuduk, nasıl adam olduk?”* sorusunun çok abes bir düşünce olduğunu belirten yazar: *“Harf inkılabından evvel de bu nakarat tekrarlanıyordu. Kemalizm «Çocuk mes’esini» Türk çocuğuna bizde olmayan hassa ve meziyetleri vermekle hal edecek! Ve bu dikenli yolda en büyük müşküller çocuklara bizde olmayan yeni bir ruh, yeni bir maneviyat vermede çekilecektir.”* (Muhit, Mayıs 1931, s.4-7). Sözleriyle yeni devletin ve Kemalizm’in bu konuda başarılı olacağını ifade etmiştir.

Yazar, özellikle Avrupa ülkelerinin modern bir eğitim takip ettiğini, çocuk yetiştirme konusunda ailelerin ve annelerin bilinçli olduğunu, batılı devletlerin nüfus politikası ve nesilleri yetiştirme konusunda tedbirli davrandığını vurgulayarak, Türk Devleti’nin de bilinçli ve üretken nesiller yetiştirmesi gerektiğini dile getirmiştir.

4.Ailenin Önemi ve Annelik Vasfı

20. yüzyılda tüm dünyada bir değişim ve dönüşüm olduğu gözlemlenmektedir. Değişen dünyada toplumların da yaşam tarzları ve alışkanlıkları farklılaşarak yeni bir yapıya evrilmiştir. Toplumun en küçük birimi olan aile kurumu ve yapısı da büyük bir değişim yaşamıştır. Avrupa’da geleneksel yapıdan modern yapıya dönüşen aile yapısı, II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı toplumunu da etkilemiş, İttihat ve Terakki Cemiyetinin öne çıkardığı “milli aile” kavramıyla belirgin bir şekilde Türk toplumunda kendini göstermeye başlamıştır. İttihat ve Terakki Cemiyetinin “milli aile” düşüncesi, geleneksel Osmanlı ataerki ailesinin aksine, çekirdek ve tek eşli bir yapıya sahipti (Özkerem & Arslanel, 2011, s.4). Yaşanan savaşlar sonucunda yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, beşeri sermaye açısından önemli derecede

yıpranmış ve toplumun inşası sekteye uğramıştı. Dolayısıyla bu durum, ülkenin öncelikli meselelerinden birinin kapsamlı bir çocuk politikası geliştirmek, çocuklara yönelik meselelerdeki çözüm önerilerinin merkezinde kadınların konumlandırılması gerekmektedir. Atatürk, Türk kadınının Milli Mücadele Döneminde göstermiş olduğu fedakârlık ve üstün gayretini takdir etmiş ve cumhuriyetin ilanı ile birlikte kadının toplumsal, siyasal, ekonomik ve hukuki konumunu iyileştirici uygulamalara başlamıştır. Türkiye’de Medeni Kanun’un kabul edilmesi, millet açısından hayati bir önem arz etmekteydi. Kadının güçlenmesi, ona saygı ve hak ettiği değerin verilmesi ile güçlü aileler ve nihayetinde güçlü bir Türkiye kurulmuş olacaktı. 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun, bunu sağlayacaktı (Yüksel, 2014, s.175-200). Daha sonraki yıllarda Medeni Kanun’da çeşitli değişiklikler yapılarak kadının, toplumda hak ettiği yere kavuşması hedeflenmiştir (İçli, 1998, s.93-104).

Mustafa Kemal Paşa halkçı, yaygın ve karma eğitim anlayışını benimsediğinden, Türkiye Cumhuriyeti için belirlediği hedeflere ulaşılması adına sadece çocukların yetiştirilmesini yeterli görmemiş, toplumun temel yapı taşı olan anne ve babaların da eğitim vasıtasıyla aydınlatılmasının gerektiğini ifade etmiştir. Bu düşünceden hareketle kadın ve erkeğin eşit şartlarda eğitilmeleri, kadına niçin daha fazla değer verilmesi gerektiğini şu sözlerle açıklamıştır: *“Belki kadına değer verme ve saygı göstermemizin en büyük nedenlerinden biri de onun en büyük görevinin analık olmasındandır. Bu ülkeyi gençlere bırakacağız. O gençlerin kızını da erkeğini de bu analar yetiştirecektir. Bu sebeple kadınlarımız, erkeklerden daha verimli olgun ve bilgili olmaya mecburdur. Eğitimin baş amacı; kadınları her bakımdan iyi yetiştirmek suretiyle ülkeyi zinde ve güçlü yapmaktır.”* (Yağcı, 2007, s.155). Aslında toplumda kadının geride kalması, çocuğun da ülkenin de her bakımdan geri kalmasına sebep olmaktadır (Karadoğan, 2025, s.433-449). Devletin aile ve kadınla ilgili bu hayati çalışmaları basın tarafından da desteklenmiştir. Bu konuda en belirgin destek veren ve yayın yapan dergilerden birisi de Muhit Aile Mecmuası olmuştur. Muhit, ailenin toplumdaki rolü ve anne olmanın kutsallığı ve önemi hakkında çok önemli yazılar neşretmiştir.

Dergi, Avrupa’da neşredilen bazı makaleleri sayfalarına taşımıştır. Özellikle aile ve annelik konusunda ünlü olan yazarların makalelerini tercih eden dergi, Avrupa’da anneye ve aileye verilen değeri, eğitimi, çocuklar ve toplum için önemini aktarmaya çalışmıştır. Muhit, Nisan 1929 tarihli sayısında, Kahtleen Norris’in yazmış olduğu; *“Anne Olmak Bahtiyarlığı, Dünyada Anne Olmak Bahtiyarlığı Kadar Devamlı, Onun Kadar Tatlı, Onun Kadar Değerli Hiçbir Zevk Yoktur”* başlıklı makaleyi sayfalarından yayımlamıştır. Norris, bu yazısında anneliğin ne kadar önemli bir istidat olduğunu ve bir kadının annelik vasfına sahip olmasıyla dünyayı sardığını belirtmiştir. Makalede çok önemli bilgiler veren yazar, anneliğin nasıl göz ardı edildiğini, modern dünyanın kadınları kandırıp anne olmak düşüncesinden uzaklaştırdığını, tıpkı günümüzde yaşanan toplumsal yozlaşma gibi 1930’larda kadınların mutluluğu annelik ve evlerinde değil de lüks eşyalarda, arabalarda ve gezmelerde arayarak yanlış yaptıklarını belirtmiştir. Norris, yazısında anneliği ve anneliğin önemini veciz bir lisanla okuyuculara aktarmıştır: *“Annelik, hakiki manasında -yani, beşeriyetin ağlayan, acıkan, uyku arayan, söz dinlemez ve cahil kısmına şefkatle, muhabbetle el uzatmak manasında- işte ancak bu manada telakki edildiği zaman kadınlığın her müşkülünü halledebilir ve üşüyen, ağlayan, yaramazlık eden çocuklarla en ziyade alâkadar olmak dolayısıyla kadınlığın haiz olduğu mühim mevkiden istidlâl edilebilir ki iyi annelerle dolu bir dünya, iyilikle, ahenkle, selâmetle ve zevkle dolu bir dünya olur.”* Annenin, bir çocuk için anne olmanın yanı sıra aynı zamanda hem hastabakıcı, hem öğretmen, hem hâkim, hem doktor, hem arkadaş olduğunu vurgulayan yazar; okulların sadece belirli derslerle sınırlı kaldığını, çocuğun asıl terbiyeyi ve dersi anne kucağında aldığını ifade etmiştir. Dünyanın en mühim varlığını aile ve insanın kendi hanesi olduğunu söyleyen yazar; *“Dünyada hiç bir şey -ne mehip köprüler inşa etmek, ne büyük demiryolları yapmak, ne sancakların altında ordular yürütmek... Hayır, bunların hiç birisi validenin vazifesi olan hamile olmak ve çocuk yetiştirmek kadar mühim değildir.”* cümleleriyle dünyada hiçbir şeyin çocuk yetiştirmekten daha önemli olmadığı savunmaktadır. Avrupa’da ve

dünyada annelik ile ilgili yanlış algıların ve düşüncelerin olduğunu, kadınların annelik konusunda yanıltıldığını ve validelik vasfının itibardan düşürüldüğünü belirten yazar; *“Binlerce kadınlar bugün valideliği saadet sebepleri listesinin en sonuna yazarlar. Seyahat etmek, hizmetçi kullanabilmek, otomobiller ve mücevherler edinmek onlarca valide olmak emelinden mukaddem tutulur. Çünkü o zavallıların zihni uzun yalanlar silsilesi ile şirazesinden çıkarılmıştır. Hâlbuki mütemadiyen mevcudiyetimizin en esaslı hakkı -anne olmak hakkı- hususunda yanlış, aldatıcı bir mefkûrenin tesirine kapılıyoruz, onun esiri oluyoruz.”* sözleriyle kadınların nasıl bir yanılgıya düştüğünü açıklamaya çalışmıştır (Muhit, Nisan 1929, s.350-356).

Avrupa’da yeni evli çiftlerin genelde ekonomik bakımdan iyi durumda olduğunu, alım gücünün yerinde olduğunu ama buna rağmen onlara çocukları olup olmadığı hakkında bir soru sordumuz zaman *“Varidatımız müsait olur olmaz, hemen ilk fırsatta...”* diye cevap verdiklerini dile getiren yazar; *“Genç evliler, çocuk bakımının çok zor ve masraflı olduğunu, kocasıyla arasına çocuğun girmesini istemediğini, yeni ev alacaklarını vs. söyleyip”* kendilerini kandırdıklarını ifade etmiştir. Ailelerin ekonomik ve sosyal durumundan uzun uzun bahseden yazar, gösterişe ve süslü elbiselere düşkün olan zengin ailelerin durumunun; çocuğunun yemek ve okul masrafını düşünen fakir ailelerden daha müşkül bir durumda olduğunu yazmıştır. Anneliğin önemini ve manevi yönünü; *“Dünyada anne olmak bahtiyarlığı kadar devamlı, onun kadar tatlı, onun kadar değerli hiç bir zevk yoktur. Annelik bir kadının hayatında en mühim, en nefis, en tatmin edici devresi olduğuna kaniyim.”* sözleriyle açıklayan yazar, eskiden anneliğin ve çocuk bakımının zor olduğunu ama günümüzde ise gelişen teknoloji ve şartlar sayesinde kolaylaştığını şöyle izah ediyor: *“Eskiden annelik zordu fakat şimdiden sonra anne olacak bir kadının çocuk yetiştirmekten ürkmesine hiç lüzum yoktur. Muntazam banyolar, muayyen saatlerde yemekler ve uykular, basit ve bol elbiseler; temiz süt, zerzevat çocuklar için imal olunan bin bir türlü mugaddi ve sıhhi yiyecekler, eskiden ağlayan çocuklara verilen şeker, kurabiye ve ilaçların yerine kaim olmuş ve ortadan çocuk hastalıklarının birçoğunu kaldırabilmiştir. Ah çocuklar, çocuklar! Sizi seven kalplere verdiğiniz sevinç ve bahtiyarlık için, dünyaya getirdiğiniz neşe ve muhabbet için size teşekkür etmeden geçilebilir mi?”* (Muhit, Nisan 1929, s.350-356).

Derginin Ekim 1929 tarihli sayısında da Nezihe Muhittin tarafından kaleme alınan, *“Meçhul Kadın, Kadın İçin Hakiki Saadet Ancak Analıktadır.”*, başlıklı makalede ise yine anneliğin ne kadar kutsal bir vasıf olduğu, gerçek saadetin anne olarak elde edilebileceği üzerinde durulmuştur. Yazıda, yazarın şu cümlesi dikkat çekmektedir: *“Kadının hayatta aradığı en büyük ve en aziz gaye, çocuktur...”* (Muhit, Ekim 1929, s.480-481).

Dergi yazarları, anneliğin ne kadar kutsal ve önemli bir sıfat olduğunu ve bir kadını mutlu eden, onun gönlünü dolduran ve en büyük saadatinin annelik vasfı ile elde edebileceğini vurgulanmıştır. Yazarlar toplumların çeşitli bahane ve yalanlar ile kadınları annelikten soğuttuğunu, kadınların çeşitli bahanelerle çocuk yapmaktan kaçındığını, mutluluğu gezmekte ve eşyada aradığını dile getirmiş ve ailelerin her şeye para harcadığını ama çocuk yapmaya ve bakımına gelince ekonomik bakımdan güçlerinin yetmediğini bahane ettiklerini belirtmişlerdir.

5. Çocukların Sağlığı, Bakımı ve Büyütülmesi Üzerine Yazılar

19 ve 20. Yüzyılda modern devlet yapılarının yükselmesine bağlı olarak ulus devletin sınırlarının korunması, savunulması ve ekonomik kalkınma yoluyla güçlendirilmesi gibi amaçlar çerçevesinde insan faktörü, hele ki üretken durumda olan neslin bedeni, sağlığı, üretkenlik kapasitesi, devletler için gittikçe önem kazanan bir alana dönüşmüştür. Modernite ile beraber daha fazla önem kazanan insan bedeninin sağlığı ve üretkenlik kapasitesinin, temelde modern devletin bireylerinin, daha çocukluk yıllarından itibaren sağlıklı, güçlü ve dayanıklı olarak yetiştirilmesine bağlı olduğu anlaşılır. Foucault’un da belirttiği gibi modern iktidar yapıları, sahip oldukları biyo-politika perspektifi ile nüfusu düzenleme sorumluluğu çerçevesinde toplumların gelecek ekonomik, sosyal, siyasal refahları, güvenlikleri açısından tüm bu

alanın iktidar mekanizması tarafından “düzenlenmesini” gerçekleştiriyorlardı. Dolayısıyla modern devlet yapılarında, sahip olunan nüfus ve nüfusun niceliği, niteliği, özellikleri son derece önemli bir yerde duruyordu. Zira modern devlet için nüfus hem siyasal, hem de ekonomik gücü belirlemekteydi (Başboğa, 2017, s.6-30). Cumhuriyetin ilanından sonra genç Türkiye’nin titizlikle üzerinde durduğu konulardan biri de sağlıklı nesil ve nüfus meselesi olmuştur. Türk devrimlerinin sosyal, politik, ekonomik ve kültürel amaçlarının gerçekleştirilmesinde ülke nüfusu nicelik ve nitelik bakımından önemli bir yer tutmaktaydı. Uzun savaş yılları nedeniyle gittikçe azalan nüfus, ekonomik ve askerî savunma bakımından olumsuz bir etki yaratmıştır (Arı, 1992, s.409-410). Millî Mücadele döneminden itibaren çocuk ölümlerinin başlıca sebepleri ebeveynin dikkatsizliği, bakımsızlığı, bilgisizliği, yeterince besleyememe, temiz olmayan süt ve bu duruma bağlı olarak gelişen hastalıklar olarak belirlenmişti (Cansız, 2024, s.1054-1095). Erken Cumhuriyet dönemi çocuk sağlığı konusu, devlet perspektifinde “milli bir mesele” olarak somutlaşırken, toplumu oluşturan her bir bireyin, kendisinin ve çocuklarının sağlığına gösterecekleri özen ile aslında toplumun, devletin sağlığına önemli bir katkı yapacakları belirtilir. Bu yanıyla “Umumun hayrı, ferdin hayrına bağlıdır.” denilerek toplumu oluşturan bireylerin kendi sağlıklarını korumak noktasındaki sorumlulukları aynı zamanda milli, toplumsal bir sorumluluk olarak kabul edilmiştir (Başboğa, 2017, s.6-30). Çocuğun yaşadığı ülkede ruhsal ve fiziksel açıdan sağlıklı bir şekilde gelişmesi, yaşaması ve ilerlemesi esastır. Erken cumhuriyet döneminde nüfusun azalmasına en çok etki eden durumlar tespit edilip önlem alma yoluna gidilmiştir. Bu amaçla 24 Nisan 1930 tarihinde Umumî Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla; çocukların sağlıklı şartlarda yetiştirilmesi ve hastalıklara karşı önleyici tedbirler alınarak çocuk ölümlerini azaltmayı amaçlamakla birlikte, çocukların küçük yaşta ve ağır işlerde çalışmasını yasaklamıştır. Devletin takip ettiği bu çocuk politikasına çeşitli cemiyetler ve derneklerde büyük destek olmuşlardır. Cumhuriyet yöneticileri, hedefledikleri çocuk profilini yetiştirebilmek için basın-yayın faaliyetlerine de büyük önem vermişler, çocuk neşriyatı yapan çeşitli gazete ve dergileri desteklemişlerdir. Dönemin basınında çocukların bakımı, eğitimi, sağlığı gibi önemli konulara yer verilerek, anne-babalar ve halk bu konuda bilinçlendirilmeye çalışılmıştır⁸.

Muhit dergisi, yayın hayatı boyunca sayfalarında; çocukların bakımı, beslenmesi, hijyeni, giyimi, oyunu, oyun alanları, mutlu olacakları etkinlikler, oynayacakları eğitici oyunlar, doğal oyuncaklar, aile bahçesi, sağlıklı ve doğal beslenmesi ile ilgili birçok yazıya düzenli olarak yer vermiştir. Her sayıda köşe yazılarının yanı sıra “Çocuk Bakımı” başlığı altında; annelerin çocuk bakımında dikkat etmesi gerekenler, annelikte seçilecekleri kuvveti, vitaminler, iştahsızlık, çocuğun tagaddisi için gerekli olanlar, yiyeceklere ait kalori değerleri çizelgesi, bir çocuğun beslenmesi için en yeni ve fenni usulleri annelere sunmaya çalışmıştır. Maddi ve manevi yönden bir nesil nasıl yetiştirilir düşüncesiyle hareket eden dergi, sağlıklı nesillerin yetişmesi için elinden geleni yapmış ve birçok faydalı yazı neşrederek aileleri bilinçlendirmeye çalışmıştır. Derginin Mayıs 1929 tarihli sayısında Amerikalı bir yazarın çocukların sağlıklı yetiştirilmesi ile ilgili makalesi Şefika Müşfik tarafından nakledilmiştir. “*Büyük bir Âlim Çocuğunu Nasıl Yetiştiriyor Amerikalı bir âlim çocuğunu terbiye hususunda tuttuğu yolu «iğtirafat»⁹ şeklinde anlatıyor.*” başlıklı makalede Amerikalı yazarın şu cümleleri önem arz etmektedir: “*Doğumundan on yaşına kadar, çocuğa ahlâk dersleri vereceğimize temiz hava aldırarak, kendisini iyi gıda ile besledik. Temiz havadan sonra en mühim şey gıdayı addettik. Gördük ki çocuk en çok bol zerzevat, bol süt ve kepeği çıkarılmamış buğday ekmeğinden istifade ediyor. Hava ve gıdadan sonra oyun gelir. Oyun, bütün bu büyüyen adaleleri, bu uyanan duyguları, inkişaf eden azalan bir araya toplayıp onlara müttehit bir*

⁸Erken Cumhuriyet döneminde yayımlanmış çocuk dergileri şunlardır; Türk Çocuğu, Gülbüz Türk Çocuğu, Çocuk, Çocuk Haftası, Resimli Dünya, Asrın Çocuk, Yeni Yol, Ateş, Çocuk Sesi, Çocuk Duygusu, Doğan Kardeş, Cumhuriyet Çocuğu, Resimli Dünya, Çocuk Güneşi, Şen Çocuk, Resimli Mecmua, sağlık dergileri, Çocuk Bakımı, Çocuk Doktoru, Çocuk Salnamesi, Sıhhi Sahifeler, Hayat ve Sıhhat.

⁹ Açık bir şekilde.

surette iş görmesini, intizamı, dikkati öğretir. Sağlıktan sonra da ahlak öğrettik” sözleriyle sağlıklı beslenmenin ve temiz havanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır (Muhit, Mayıs 1929, s.46-47).

Şubat 1932’de Dergi, J. Tomine’nin *“Sihhat-Muvaffakiyet-Saadet: Çocuk”* başlıklı makalesini okuyucularıyla paylaşmıştır. Makalede: *“Aile saadeti meselesi aynı zamanda bir çocuk meselesidir: onların sıhhati, terbiyesi, hayatta muvaffakiyetleri başlı başına bir mevzudur. Çocuklarınızın muvaffak ve bahtiyar olmalarını isterseniz -ki bu suretle onlara iyi bir terbiye ve tahsil verdiğiniz için en büyük iftihar hissesi sizin olacaktır- bünyelerinin sağlamlığına dikkat ediniz ve onlara iyi itiyatlar veriniz ve teşebbüs kuvvetlerini, yâni fikirlerini tatbik sahasına koymakta cesaretlerini inkişaf ettiriniz.”* diyen yazar, çocuk yetiştirmede dikkat edilmesi gerek hususları 3 maddede toplamıştır: *“1-Vücut temizliği. 2-Çocukları beslemek. 3-Beden Terbiyesi.”* (Muhit, Şubat 1932, s.318).

Nisan 1930 tarihli sayıda, Dr. İhsan Şükrü tarafından kaleme alınan *“Deliliğin Sebepleri: Çocuklarımıza zararlı miraslar bırakmamağa çalışmalıyız. Alkol iptilası ve fena hastalıklar aklın, dimağın en büyük düşmanlarıdır.”* başlıklı makalede yazar; temiz neslin ancak temiz anne-babadan türeyebileceğini, neslin bozulmasında ve akıl hastalıklarında en önemli sebebinin alkol ve diğer uyuşturucu maddeler olduğunu dile getirerek şu hususlara dikkat çekiyor: *“Deliliğin bünyevî sebeplerinden bir kısmı zehirlenmeler, intani hastalıklardır. Zehirlenmelerin başında alkol istimali gelir. Yine zehirlenmelerden esrarkeşlik veya morfinomanlık gibi kötü maddeler de vardır ki bu zehirler de aynı suretle nesli bozuyor ve deliliğin zuhurunda amil oluyor. İntani hastalıkların başında firengi vardır. Bugün şu yazdıklarımızdan göze çarpan bir netice beliriyor: İnsanlar nesillerini hırpalayan üç başlı bir ejder karşısındadır: Irsi, firengi, alkol... İşte deliliğin meş’um sebepleri...”* (Muhit, Nisan 1930, s.43-44).

Eylül 1930 tarihli sayıda Kazım Nami, *“Çocukların Müşahedesine Ait Fişler”* başlığıyla kaleme aldığı makalede çocukların izlenmesinin, onlar hakkında fişler tutulmasının çocuğu tanımak için anne babaya çok yardımcı olacağını söylemiştir. Yazar Makalede şu hususlara dikkat çekmiştir: *“Birçok ebeveyn çocuklarının bedenî, zihnî, ahlaki bütün teferruatını pekiyi bilirler, lâkin hiç bir vakit anlayamazlar. O halde ne yapmak lâzım gelir? Usulü, sistemleştirilmiş, düzenli kıymetler halinde toplanmış bir müşahede. Binaenaleyh çocuğu her günkü hayatın çerçevesi içinde, kendi muhitinde müşahade etmek lâzımdır. Hayat bir kudret, bir kuvvettir. Neş’e, cismanî ahengin alâmetidir. Çocuklarımızı muayene, yâni kemali dikkatle tahlil ve müşahade edelim; bir tertip zihniyetiyle, muhitlerinde serbestçe hareket ettiklerini görelim; çocuklarımızla çok konuşalım; bu, onları iyi anlamanın sırrıdır. Onları temaşa edelim: sevimli, sevgili bir ahenk noktai nazarımızı zenginletir. Kalbin öyle ışıkları vardır ki akıl idrak edemez.”* (Muhit, Eylül 1930, s.318-320).

Derginin ve yazarların çocuk bakımı konusunda özellikle temiz hava, sağlıklı beslenme ve hijyene vurgu yaptığını görmekteyiz. Günümüzde bile doktorlar ve pedagoglar tarafında aynı konular üzerinde durulmakta ve çocuk bakımında bu üç temel ilkeye dikkat çekilmektedir. Yine yazarların özellikle dile getirdiği ve günümüzde de en çok mustarip olunan konuların başında ve nesli bozan önemli bir bela olarak öne çıkan alkol ve uyuşturucu kullanımı. Bu tür maddelerin neslin bozulmasına, üreme evresinde çeşitli hastalıkların ortaya çıkmasına, engelli bireylerin doğmasına ve akıl hastalıklarına yol açtığı bilimsel bir şekilde açıklanmıştır. Bugün bile çocukların engelli doğmasında ve çeşitli hastalıklara yakalanmasında anne babanın hatalarından kaynaklı olduğu, zararlı maddelerden kesinlikle uzak durulması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarını yeterince gözlemlemedikleri ve onları iyi tanımadıkları için, çocuklarda meydana gelen fiziksel ve ruhsal değişimleri anlayamadıkları ifade edilmiştir.

6. Çocuk Terbiyesi Üzerine Yazılar

Terbiye, insanın fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve dini yönleriyle ilgilenmek, onu düzeltmeye çalışmak ve onu mükemmelliğe ulaştırmak anlamına gelir. Çocuk terbiyesinin temel amacı; saygı,

hoşgörü, adalet gibi temel insani değerler ile şekillenmiş çocukların, olumlu bir karakter gelişimine katkı sağlayarak topluma değer katan bireyler yetiştirmektir. Çocukluk, tek bir etmenle değil çocuğu saran tüm toplumsal, kültürel ve ekonomik etmenlerle birlikte ele alınmak zorundadır. Cumhuriyet döneminde çocuklar, tarihi kökenlerine bağlı, kültürünü ve milletini bilen, bilim, sanat, ahlak ve hoşgörü gibi değerlerle donatılarak yetiştirilmeye çalışılmıştır (Erbil, 2024, s.353-380). Muhit Dergisi, yayın hayatı boyunca çocuk terbiyesi üzerine birçok yazı yayımlamıştır. Dergi bazı sayılarında yabancı pedagog ve yazarların yazılarını sayfalarından okuyucuya sunarken, bazen de kendi yazarları tarafından kaleme alınan yazıları yayımlamıştır. Muhit, Cumhuriyet dönemi politikalarını benimsemiş ve çocuk terbiyesi konusunda önemli neşriyatlar yaparak devlete ve topluma büyük destekler sunmuştur.

Dergi, Mart 1929 tarihli sayısında çocuk terbiyesinde yapılan hataların ne kadar ağır sonuçlar verdiğini örnekler ile açıklamıştır. *“Taşkın Evlât Muhabbeti ve Neticeleri, Ana ve Babaların Dikkatlerini Celbeberiz”* başlığıyla verilen makalede; çocuklara fazla düşkün olmanın ve sevmenin onların şımarması ve asileşmesine neden olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca çocuğun üzerine fazla titremenin, onun her dediğini yerine getirmenin, kendi yapabileceği işlerde bile anne-babasının onun yerine iş yapması, yedirmesi, giydirmesinin çocuğa ileriki hayatında büyük zararlar verdiğini belirtmiştir. Yazının sonunda ise boşanmaların çoğaldığını ve bunun en temel sebeplerinden birinin genç çiftlerin çocukluktan itibaren evliliğin sorumluluğunu taşıyacak kadar iyi yetiştirilmediği; *“adalet, hakkaniyet, diğergamlık ve sorumluluk hislerinin gelişmediğinden”* kaynaklı olduğu söylenmiştir (Muhit, Mart 1929, s.281).

Derginin aynı sayısında dergi yazarı Kamran Şerif tarafından kaleme alınan, *“Evlât Terbiyesinde Muvaffakiyetli Ana Babalar, Bu Çetin Meslekte Muvaffak Olmanın Sırları”* adlı makalede, çocuk terbiyesi ile ilgili önemli bilgiler okuyucuya sunulmuştur. Şerif, makalesinde ebeveynlerin çocuklarla olan münasebetinde şu hususlara dikkat çekmiştir: *“«Froydism» ana-baba ile çocuk arasında sıkı bir münasebetin çocuk üzerinde fena bir tesir bırakacağını ispat ederken, bir taraftan da büsbütün ihmal edilen çocuk hakkında daha iyi bir netice hâsıl olmadığını gösteriyor. Yeni fenne göre çocuğun «tabîî bir surette inkişafına» meydan vermek icap ederse de bazı ebeveynin çocukların hareketlerinde büsbütün serbest bırakmak suretiyle ifrata vardıkları görülüyor.”* Bazı ailelerinde çocukları tamamen serbest bırakarak onları hayata hazırladığını düşündüğünü fakat bunun tamamen yanlış olduğunu, bazı anne-babaların çocuğa maddi ve bedeni zenginlik kazanma derdine düştüğünü belirtmiştir (Muhit, Mart 1929, s.317-318). Bu yazısında eğitim konusuna da değine yazar; *“Tahsil bahsine gelince, bunu da mekteplere terk ediyorlar...”* ve asıl başarılı anne-babaların çocuğuna baskı yapmadan, *“onlara akilâne nasihatlerde bulunanlar ve zihinlerini yeni yeni fikir âlemlerine açanlar.”* olduğunu vurgulamıştır. Bu konuda New Yorklu Avukat Mr. Morris ailesini örnek vermiş ve *“Çocuklar terbiye ve nezaketi ebeveynlerine bakarak kendi kendilerine öğrenirlerdi. Çocukların haberi olmadan valideleri onların terbiye ederdi. Asıl mühim olan şey çocuğun kendi tarzı hareketinden ziyade, baba ile ananın çocuğa nümune-i imtisal olan halleridir.”* diyerek, anne babanın davranışlarıyla çocuğa örnek olması gerektiğinin altını çizmiştir. Ebeveynlerin çocuklarını cesaretlendirmesi gerektiğini, arzu ve emellerini bilerek onlara istikamet kazandırması ve onları kişilik sahibi olarak yetiştirmesinin çok önemli olduğunu ifade etmiştir (Muhit, Mart 1929, s.317-318).

Pedagoji ile ilgili yazılara da sayfalarında yer veren dergi, özellikle 20. asırda çocuk terbiyesinde yeni bakış açılarının ortaya çıktığı ve pedagogların bu konuda birçok çalışması olduğunu vurgulamıştır. Nisan 1929 sayısında *“Çocuk Asrı”* adlı makalede bu konuyu ele alan A.C, pedegojinin geldiği noktayı; *“Yirminci asırda nazarî ve amelî cihetlerden çocuk terbiyeciliğinin hudutları gayet genişlemiş, meydana büsbütün yeni bir terbiyecilik tarzı çıkmıştır.”* sözleriyle açıklamıştır. Yazar, dünyada yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye’nin de çocuk terbiyesi konusunda yapması gerekenleri şu şekilde sıralamıştır: *“1-Amelî ve sınaî usullerle nazarî usullerin mezcedilmesi. 2-Ayrı sanat ve meslek mektepleri açmak çok güzel bir iştir. 3-On beş on altı yaşlarındaki her Türk çocuğu oyuncak olarak tayyare,*

tahtelbahir, hakikî vapur modelleri yapabilmeli. 4-Türk çocuğuna her şeyden evvel fen ve sanat hâkimiyeti vasıtasıyla yaratıcı bir zihniyet ve yaratıcılık zevki lâzımdır." (Muhit, Nisan 1929, s. 343).

Muhit, çocuklara şahsiyet ve kişilik kazandırılması konularının yer aldığı yazılara da fazlasıyla yer vermiştir. Nisan 1929 tarihli sayıda Şaziye Berin tarafından Almancadan nakledilen; *"Şahsiyetin ilk Şuaları İçinde: Çocuk Bir Hayal ve Bir Gölge Değildir. Çocuk Bir Şahsiyettir."* başlıklı yazı çocuk terbiyesi ve şahsiyet kazandırma açısından çok dikkat çekicidir. Yazar makalede, toplumsal değişimlerden, eski usul yetiştirme tarzından, annelerin çocuk yetiştirme konusunda eksik olduğundan, çocukların doğal yapısından ve iç dünyasından uzunca bahsettikten sonra, şu konulara dikkat çekmiştir: *"Küçükler büyüklerin dünyasını yavaş yavaş tanır; bu muazzam bir ruhî hadise değil midir? Çocuk bir hayal ve gölge değildir. Terbiye bir san'at derecesinde kalır. Çocuk bir şahsiyettir. Her halde hem kendisinin, hem de hemcinsinin menfaatine muvafık olacak bir tarzı terbiye almak ister. İlk aldığı tesirler namütenahi mühim ve kat'idir. Çünkü insanın hayatı şahsiyetin bu ilk şuaları içinde taayyün etmeğe başlar."* (Muhit, Nisan 1929, s.359-360). Yazar bu açıklamalarla çocuğun küçük yaşta şahsiyet kazandığını ve bunun çok önemli bir durum olduğunu vurgulamıştır.

Şahsiyet kazandırma ve çocuğun terbiye edilmesi ile ilgili bir diğer yazı Mayıs 1929 da Şefika Müşfik tarafından nakledilen; *"Büyük bir Âlim Çocuğunu Nasıl Yetiştiriyor Amerikalı bir âlim çocuğunu terbiye hususunda tuttuğu yol."* başlıklı makaledir. Yazar makalede: *"En eski ve en güç meslekten, babalık mesleğinden, samimî ve açık bir surette bahsetmek istiyorum. Çocuk yetiştirmek -elimize vahşî birer yavru hayvan gibi gelen ufacık mahlûkları, terbiyeli birer bey veya hanım, birer filozof, faydalı birer vatandaş haline sokmak bundan daha çetin, bundan daha müşkül bir vazife var mıdır? Neş'e ile okula koşan bir çocuğun benim için her sırrı, her muammayı halleder ve içimden taşan babalık zevki bana her şeyi, -her ıstırabı, hatta ölümü- unutturur."* sözleriyle çocuğun anne-babaya yaşattığı güzel duyguları ve hayatta yaşadığı sıkıntıları unutmak için nasıl bir değer olduğunu vurgulamıştır. Yazar makalesinde, doğumundan on yaşına kadar çocuğun sağlıklı beslenmesi ve temiz hava almasının çok önemli olduğunu belirttikten sonra; *"Sihhatten sonra ahlâk meseleleri gelmektedir. Bir çocuğa emirler vermek onda inat ve mukavemet hisselerini uyandırmak demektir. Çocuğa karşı daima hakşinas davranalım, onun muhabbet ve itimadını celp edelim, o zaman arzu ve tekliflerimiz emirlerimizden daha müessir olur. Çocuklara terbiyeli tavır ve harekât öğretmek ancak sabır ve iyi örnek ile kabildir. İşte bu suretle biz çocuklarımızı terbiye ederken onlar bizi terbiye ederler."* sözleriyle çocuğun sevgi ve şefkatle büyütülmesi gerektiğini, anne babaların emir vermekten ziyade örnek olmalarını vurgulamıştır (Muhit, Mayıs 1929, s.46-47).

Mayıs 1929 sayısında yine *"Çocuklarımızı İtaate Alıştırmalı mıyız?"* başlığıyla Fatma isimli bir yazar tarafından yayımlanan makalede çocuk şahsiyeti ile ilgili önemli hususlara değinilmiştir: *"Elbette; her anne, her baba, her mürebbi, çocuklarla alâkadar olan herkes, çocukların itaatli olmalarını ister. Fakat bakın, çocuk terbiyesi mütehassısları bu hususta bile tehalüf ediyorlar: Bir kısmına göre çocuğu itaate alıştırmak, onun idaresini kırmak demektir. Diğer taraftan, bazı mütefekkirler itaatin çocuk terbiyesinde en esaslı temel olduğunu iddia ediyorlar."* Yazar, böyle durumlarda annelerin, *"kendi çocuklarımızın mizaç ve tabiatlarını öğrenerek müfrit nazariyelerin iyi taraflarını kabul ederek"*, kendileri için bir usul tayin etmelerini önermiştir. Çocuk terbiyesi hakkında aile kurumunun ne kadar önemli olduğunu vurgulayan yazar, çocuk yetiştirirken şu hususlara dikkat edilmesini tavsiye ediyor: *"Bugün idrak ediyoruz ki çocuğun aile içinde yeri tıpkı bir büyüğün- ki kadar, hatta ondan da çok fazla mühimdir. Asri çocuk terbiyesi hakikatte anneleri terbiye etmek manasını alıyor. Bir çocuğa iyilik ve fenalık etmekle o terbiye olunmaz; çocuklarımıza doğruluk ve sakinlik hakkında sağlam ve sarsılmaz bir kanaat verebilirsek ve o kanaate itaat etmesini temin edebilirsek, hareketlerinin istikametini biz değil, kendi kanaatleri tayin ederse, işte o zaman bizim rehberliğimizden mahrum kaldıkları zaman bile doğru yoldan şaşmazlar."* Makalede; çocuklara öncelikli olarak güven duygusunun verilmesi gerektiği, eğer bir anne çocuğa güven duygusunu aşılamışsa o çocuk annesinin her dediğini yapacağı ve terbiye

etmenin kolay olacağı ayrıca ne olursa olsun çocuğa yalan söylenmemesi ve bu güven duygusunun kırılmamasının altı çizilmiştir. Yazar yazısında ayrıca bugün bile birçok anne-babanın hala ısrarla yapmakta olduğu yanlışla değinmiş ve bu konuyu şöyle açıklamıştır: *“Çocukların söz dinlemesini temin etmek için korkutmak, umacı, Arap, polis, hırsız gelir diye yalanlar söylemek ya çocuğu sahidten korkutur yahut da bizim yalan söyledigimize hükmettirir. Her iki netice de aynı derecede vahimdir. Çocuk bir defa bizim yalan söyledigimize hükmederse, ona manen yaklaşmak, tesir etmek çaresini elimizden kaçırdık demektir. Gene aynı sebepten dolayı, çocuklarımıza bir şey vadederken yapamayacağımız veya yapmağa niyetimiz olmayan şeyleri vadetmemeliyiz.”* (Muhit, Mayıs 1929, s.76-78).

Dergi, Mart 1932 tarihli sayısında ise yine çocuklara şahsiyet kazandırma ile ilgili *“Küçük Çocuklarda Şahsiyet Nasıl Teşekkül Eder?”* başlıklı bir makale yayımlanmıştır. Columbia Darülfünunu Muallim Mektebi Çocuk Ruhیاتçısı Bess V. Cunningham’dan telhisen okuyucuya aktarılan bu yazıda; Çocukların kişiliklerinin oluşum sürecine dair önemli bilgiler vermektedir. Yazıda çocuklarda şahsiyet durumunun daha ilk doğduğu günden başladığını belirten yazar, konuyu şöyle açıklamıştır: *“Yavrunun ne zaman etrafındakilere karşı ayrı ayrı muamelesi görülürse, birinin kucağına gülerek sevinerek atılırsa veya onu yadırgayıp ağlarsa; ne zaman başka çocuklarda görülmeyen her hangi bir hali görülürse... Artık o çocukta şahsiyet başlamıştır demektir. İki üç yaşına basan bir çocuğun bir şahsiyeti olduğuna kimse şüphe etmez; artık onun nasıl bir küçük adam olduğu tetkik edilir, o şahsiyetin terbiyesine alakadardık gösterilir. Bir çocuk yuvasında birkaç çocuk birden müşahade altına alınırsa iki çocuğun bile birbirine benzemediği görülür.”* Yazar, çocukları terbiye edip şahsiyet kazandırırken hep aynı telkinlerin ve yöntemin kullanıldığını fakat hiç bir zaman o çocukları birbirlerinin aynısı olamayacaklarını belirtmiştir. Yazar çocuklar arasındaki farklılıkları şu sözlerle açıklamıştır: *“Birinin çabuk kızmak veya çabuk ağlamak, diğerinin sükûnetini muhafaza etmek, başkasının en küçük bir söz üzerine kulaklarına kadar kızarmak gibi türlü türlü şahsi hususilikleri, farklı seciyele kalır.”* Çocuklarda ortaya çıkan şahsiyetin irsi olduğunu belirten yazar, buna dikkat edilmesi gerektiğini ve verasetten gelen olumsuz durumların sevgi ve şefkatle düzeltebileceğini belirtmiştir: *“Çocuktaki şahsiyet üzerine tesiri olan amillerden biri verasettir. İrsi kabiliyetsizlikleri ve kusurları terbiye ile tadil etmeğe imkân vardır, fakat kâmilten kaldırmağa yoktur. Çocukta her hangi bir müdahaleye mukavemet fitridir. Umumiyetle çocuklar okşanmaktan ve temin olunmaktan memnun kalırlar.”* (Muhit, Mart 1932, s.394).

Kahtleen Norris ise çocuk terbiyesi konusunda şunları ifade etmiştir: *“Çocuk terbiyesinde bilinçli olan anneler çocuklarına hiç bir zaman ceza vermezler. Esasen, umumiyetle anneler çocuklarını korkutmaktan, cezalandırmaktan, utandırmaktan, hırpalamaktan katiyen hoşlanmazlar... Çocukların en kıymetli, en güzel şeyler olduklarına inanıyorum; onları yetiştirmek, terbiye etmek, onları uzun uzun tetkik etmek bir milletin en esaslı vazifesi olduğuna eminim.”* (Muhit, Nisan 1929, s.350-356). Dergi yazarı Seniha Sami de yazdığı bir makalede aynı minvalde bir terbiyeden bahsetmiş ve çocuk yetiştirme konusunda şu tavsiyelerde bulunmuştur: *“Ana baba her şeyden evvel çocuklarına numune olmalıdırlar. İlk izler dimağda en derin izleri bırakırlar. Zevç ve karı koca çocuklarının önünde kavga etmemek, bir birleriyle ve çocuklarıyla daima nezaketle konuşmalılar. Her şeyden evvel ana baba çocuklarının itimadını kazanmalıdır. Çocuk onlardan korktuğu için değil, muhakemelerinin doğruluğuna inandığı için itaat etmeli.”* (Muhit, Nisan 1931, s.506-507). Yazarların ebeveynlere tavsiye ettiği ve üzerinde en çok durduğu konu, çocuğun güveninin kazanılması olmuştur.

Çocuk yetiştirilmesi konusunda anne-babaya düşen görevler ve birlikte hareket etmenin öneminde de bahseden dergi, Mart 1931’de *“Evin İdaresi ve Çocukların İdaresi”* başlığıyla yayımladığı bir makalede, aile içi ilişkiler ve çocukların terbiyesi konusunda şu tavsiyelerde bulunmuştur: *“Çocukların terbiyesi hususunda bir kadın en kıymetli yardımcı kocasından görebilir. Onun çocuklar üzerinde otoritesi daha müessir olabileceği gibi fikrinden de çok istifade edilebilir. Her kadın zevcinin mizacını ve aile hayatının hususiyetlerini pek ala bilir. Münasip bir zamanda çocukların duymayacağı bir şekilde her zaman istişare etmeleri mesut sonuçlar verecektir.”* (Muhit, Mart 1931, s.421). Burada dikkat çeken

husus ve günümüzde de birçok uzmanın özellikle üzerinde durduğu bir konu olan “çocukların yanında tartışmayın” ilkesi vurgulanmıştır.

Nisan 1931 tarihli sayıda Seniha Sami tarafında kaleme alınan, “Küçüklerin Terbiyesi” başlıklı yazı, o günün ailelerine hitap etmekle beraber günümüzde bile çok dikkat edilmesi ve uygulanması gereken temel kurallardan bahsetmektedir. Meşhur İngiliz Pedagog Lord Beaconsfield; “Terbiye bir büyük ile bir küçük arasında mücadeleden ibarettir.” sözünü hatırlatan yazar, “Galebe hangi tarafta kalacak? Bir çocuğun indinde bütün âlem babasıyla annesinden ibarettir, her derdinin şifası, bütün ümidi, muhabbeti, her şeyi onlardadır. Bir bebek bir defa annesinde babasında zaaf gördü mü bundan nasıl istifade edeceğini bilir.” diyerek çocuk terbiyesinin ne kadar önemli bir husus olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Bazı anne babaların da çocuklara çok baskı yaptığını ve çocuğun kabiliyetin ziyan edildiğini belirten yazar; “Terbiyenin esasını hiddet ve şiddetten ibaret zan edenler, çocuğun kabahatine değil, kendi infiallerine göre onu hırpaladıkça ana baba vazifesini gördüklerine kanidirler. Böylelerin elindeki çocuk ne olur? Fazla şımartmak kadar fazla hırpalamak da çocuğun teşebbüs hissini, ahlâkındaki tevazün ve metanet kabiliyetini imha edebilir.” diyerek ailelerin her iki açıdan da aşırıya kaçmamalarını ve ölçülü olmalarını tavsiye etmiştir (Muhit, Nisan 1931, s.506-507).

Muhit, Mayıs 1931 tarihli sayısında ise Helen K. Champlin’in “Çocuk Terbiyesinde Bazı Umdeler” başlıklı yazısını sayfalarına taşımıştır. Makalede, çocuk yetiştirirken nelere dikkat edilmesi gerektiği ilgili hususlar maddeler halinde verilmiştir. Makalede dikkat çeken bazı maddeler şunlardır: “-Çocuğun tabii faaliyet istidadına bir mahreç olacak meşgaleler bularak kendisine rehberlik ediniz. Boş kalan çocuğun yaramazlık hakkıdır. -Çocuğu eleştirmek ve ezmek âdetine kapılmayınız. Yüzsüz olur. - Çocuğun inkişaf seviyesini nazari dikkate alınız. Her devrenin kendine mahsus hudutları olup, ondan ilerisine geçmek için çocuk himâye ve yardımınıza muhtaçtır. -Çocuklarımızda aradığımız kör körüne itaat değil, beraber çalışmak kabiliyetidir. Kendilerine, düşünmeği, hüküm ve karar vermeği öğretmeliyiz.” (Muhit, Mayıs 1931, s.33). Yazarın ifade ettiği bu hususlar, günümüzde bile hala tartışılan ve özellikle ebeveynlere ısrarla tavsiye edilen terbiye yöntemleridir.

Aynı sayıda yine Helen K. Champlin’in “Çocukları Cezalandırmak Meselesi” başlıklı makalesini okuyucularıyla paylaşmıştır. Makalede, çocukların cezalandırılması konusunu uzun bir şekilde anlatan yazarın şu tespit ve tavsiyeleri dikkate şayandır: “Asri psikologlar ana babalara ceza vermeyi değil, çocuğun yanlış davranış yapmasına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasını tavsiye ediyorlar. Cezaya verildiği kadar ilk gününden terbiyeye emek ve ehemmiyet verilse idi elbet bu vaziyet husule gelmezdi.” (Muhit, Mayıs 1931, s.34-35). Champlin, çocukların birçok konuda ebeveyn muhtaç olduğunu, anne-babaların onlara önem vermediğini ve fikirlerini sormadığını ama iş cezaya gelince bir yetişkin muamelesi ile cezalandırıldığını belirttikten sonra; “Ceza vermek ati için hep buna benzer vaziyetler ihdas etmeğe ve çocuğun ebeveyn ile arasını açarak büyüklerin de ümitsizliğe düşmesine hizmet eder. Çocuk fıtraten mütecessistir, arar, sorar, hatta bu uğurda kırar, döker de. Çocuklar bilhassa taklide meyyaldirler ve gördükleri muameleye göre, samimi, terbiyeli ve doğru sözlü olmağı öğrenirler. Hatırı sayılıp, adam yerine konulan çocukta itaatsizlik, isyan, hırçınlık gibi tabiatlar doğamaz. Çocukta iyi istidatların inkişafına matuf hüsnü muameleyi hemen ilk senelerde tatbik başlmalıdır. Çocukta korkuyu veya ebeveyninden uzaklaşmayı intaç edecek mahiyette cezalardan kaçınmalıdır.” açıklamasıyla anne babaların cezadan ve dayaktan kati surette kaçınmaları gerektiğinin altını çizmiştir (Muhit, Mayıs 1931, s.34-35).

Yine Mayıs 1931 sayısında Ruhiyat Müderrisi Mustafa Şekip tarafından yazılan; “Çocuk Terbiyesinin Esası Sevgidir” başlıklı makalede, çocuk yetiştirme ve terbiyesi açısından çok önemli bilgiler verilmiştir: “Takdir edersiniz ki çocuğu sevmek başka, anlamak ve anlayabilmek başkadır. Ana ve babalar çocuklarını öteden beri sevmişler, fakat anlamayı çok kere ve hatta tamamen ihmal etmişlerdir.” diyen yazar, çocukları anlamayı bir zaruret olarak görmüş ve anne babaların bu konuyu önemsemelerini

tavsiye etmiştir. Şekip, “Çocuk nedir?” sorusunu şöyle açıklamıştır: “Evvela insan nev’inin muayyen bir cemiyet içine atılmış bir tohumu; sonra da bu cemiyete intibak edinceye kadar yâni 0-12 yaşlarına kadar nev’i şahsına münhasır cismani ve manevi bir şahsiyeti, parçalanamaz bir bütünlüğü olan hususi ve tam bir varlık.” Çocuğa, alabileceği en iyi terbiyeyi verebilmek için anne babanın doğduğu günden itibaren onunla kalp kalbe bağlanmasını tavsiye eden yazar, makalenin devamında sevginin gücünü ve iyi insan yetiştirmenin esaslarını şöyle açıklamıştır: “Çünkü çocuk her şeyden evvel ve bütün hislerden evvel sempati ister ve en çok sevmeye muhtaçtır. Hatta bir iki aylık çocuk bile hakiki bir muhabbeti sahte bir muhabbetten ayırt edebilir. İnsan bir tutam muhabbet dumanıdır. Sevmek için yaratılmış ve severek ölmüştür. Muhabbet, çocuk ruhunun canlı, seyyal ve sesli bir plağıdır. Çocuğa evvela sevdirmeli. Çocuk annesini sevdiği için ona itimat eder ve sevmeyi çok kuvvetle duyduğu için sevilme ister. Sevilme için de iyi adam olmayı öğrenir. Sevmeyi bildiği için kendini de sever. İzzeti-nefsi, gururu inkişaf eder. Başkalarına acımayı öğrenir. Fenalık yapamaz; çünkü sevilmemenin veya sevilenlere dokunmanın fecaatini sezer. Yalancı olamaz. Çünkü bu terbiyede bir çocuğa yalancılık çirkin ve menfurdur demek artık kâfidir. Sevmeyi bilen bir çocuk yalnız sevdiği şeylerle meşgul olur, samimi olur, riyakâr olmaz. Bütün bu hisler ve alâkalarla kendi varlığını müdrik çocuk evvela fevkalade ahlakilemiştir. Çünkü ahlaki hükümlere en kuvveti ve en birinci esaslı hissi olan sevgi ile bağlanmıştır.” (Muhit, Mayıs 1931, s.8-11). Bu tavsiyeler aileler ve toplum tarafında tatbik edildiği takdirde, hiçbir çocuk kötü ahlaklı olmaz ve sevgiyle büyüyen çocuklar topluma büyük değerler katarlar.

Dergi yazarı Mustafa Şekip, Temmuz 1931 sayısında ise “Çocukta Neş’e” konusunu kaleme almıştır. Makalede; eski terbiye ve eğitim usulünde insanlara ciddi ve çatık kaşlı olmayı öğrettiklerini, ruh olarak bedbin, yaşam olarak da hakir ve fakir bir hisse sahip insan yetiştirdiği belirden yazar, bunun artık değiştiğini, eski usulün doğru olmadığını ve yeni bir yola girildiğini açıklamıştır. Yazıda, cumhuriyet rejimin insan yetiştirme konusunda hürriyeti ve adaleti esas aldığını söyleyen yazar, şu hususlara dikkat çekmiştir: “Yaşamın sıklet merkezi insandır, bunun için insanın hayat ve terbiyesini inkişaf ettirmek dünyada yapılabilecek işlerin en mühimi sırasına geçmiştir. İnsan hayatı çocuklukla başladığına ve anne ihtimamıyla beslendiğine göre çocuk ve ana mefhumları zamanımızın en büyük ve bilinmesi en lazım hakikatlerinden olmak icap eder.” İyi bir nesil yetiştirmenin temelinde sıhhat ve mutlu bir ruh hali olduğunu belirden yazar, çocukların neşeli bir şekilde büyütülmesinin esas olduğunu vurgulamıştır: “Çocukla ananın ilk meziyetleri evvela sıhhatli olmak, sonra da bu sıhhatten doğan neş’e yi kendinde ve çocuğunda kayıp etmemeği bilmektir. Sıhhatli doğan bir çocuğun en tabii tezahürlerinden biri neş’edir. Neş’enin ilk tomurcuğu tebessüm, çiçeği de gülmektir. Neş’e insanlarda zengin bir «gülmek lisanı» ve «güldürmek san’atı» haline kadar yükseldiği için kökleri fizyolojide, gövdesi ruhta ve dalları da cemiyette olmak üzere koca bir hayat ağacıdır. Çocukta neş’eyi korumak bu koca ağacın kök salmasına imkân vermek demektir. Yalnız bu kadar mı? Neş’esi idame edilmeyen çocuk neş’e ile boşalttığı hayat ve kuvvet taşkınlığını kendini ve etrafını tahribe sarf etmeye mecbur kalır... Neş’eli olmak ekseriya sıhhatin iyiliğinden ma’da nefsin, arzuların, kanaat ve ihtiyatların kudretli olduğunu da gösterir. İnsan ümit ile doğar, ümit için yaşar. Her çağın, her günün, her saatin yeni ümitleri, ihtiyaçları doğmaktadır ve çocuk ruhunda bu ümidin yatağı, gıdası neş’ededir.” (Muhit, Temmuz 1931, s.191-193).

Mustafa Şekip, Ağustos 1931’de ise önceki makalenin devamı niteliğinde olan “Çocuk Neş’esinin Amilleri” başlıklı bir yazı yazmıştır. Bu makalede; “Neş’enin kökleri evvela sıhhatte olduğuna ve sıhhat de iyi bir veraset, iyi bir bakım ve müsait bir muhite tabi olduğunu” söyleyen yazar, neş’nin kaynağını şöyle açıklamıştır: “Çocuk ruhunun en yakın muhiti kendi bedenidir. Fakat bu beden de bir muhiti vardır: Tabiat ve Cemiyet. İnsanın inkişafında da muhitin tesiri pek çoktur. Fazla olarak insan hem fizik, hem de içtimai muhitin tesiri altındadır. Terbiye meselesinde en geniş ve şümüllü vazife cemiyete ve onu idare eden hükümete düşmektedir. Çocuk için tabiat muhitinden başka bir de cemiyet muhiti vardır ki o ancak bunun tesirleriyle teşekkül eder. Yalnızlık içinde büyütülen çocuklar vehimli, pısırik, iradesiz

ve korkak olurlar.” Yazar, neş’nin temel kaynağının çocuğun içinde yaşadığı doğal çevre ve toplum olduğunu belirtmiştir (Muhit, Ağustos 1931, s.275-277).

Ruhiyat Müderrisi Mustafa Şekip, Çocuk terbiyesi konusunda Muhit Dergisi için dikkatte değer bilimsel yazılar kaleme almıştır. Şekip, Aralık 1931 sayısında ise “Çocuk ve San’at” başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Yazıda, insanın tabiatla iç içe yaşadığını ve bunun sonucu olarak birçok sanat eseri ortaya çıkardığını belirten yazar, insanın bu eserlerine karşı sevgi ve muhabbet beslediğini dile getirmiştir. Yazar, insan ile sanat arasındaki iletişimi şöyle açıklamıştır: “Dilimizi, sanatımızı, hatta ilmimizi de yaratan biziz... İnsanın san’ata olan ihtiyacı ve sanatkârlık insanın ta kendisidir ve ma’nevi muhitimizi teşkil eden kıymet dünyaları onun en tabii ve zaruri ihtiyaçlarının eseridir... Oyun da, san’at da bize ayrı ayrı birer dünya yaratırlar. İkisinde de iç, dışa hâkimdir. San’at da oyun gibi yaratmak sevincidir. Masal, hikâye ve hayal dünyasından tecrit edilen çocukların ruhları sakatlanır.” Burada çocuğun hayal dünyasının ne kadar önemli olduğunu ve bu konuda onları mahrum bırakmanın ruhlarını öldüreceğini belirtmiştir. Yazıda ayrıca sanatın çocukların tekâmülü için çok önemli bir manevi gıda olduğunu dile getiren yazar; çocuğun ninni, resim, şiir, hikâye, şarkı gibi sanat unsurları ile büyütülmesinin önemine vurgu yapmıştır (Muhit, Aralık 1931, s.118-121).

Yine J. Tomine tarafından kaleme alınan “Sihhat-Muvaffakiyet-Saadet: Çocukların Ahlaki Terbiyesi” başlıklı makale dergi tarafından Mart 1932’de yayımlanmıştır. Yazar: “«İlk seneler zarfında ailenin bütün meşgalesi çocuğa münhasır olmalıdır.» Çocuk daha genç yaşta iken aile içinde seciye ve zekâ terbiyesine başlanmalıdır ki bu suretle tahsil çağında mektep muhitinin vereceği terbiyeye esaslı ve kavi bir zemin hazırlanabilmiş olsun.” diyerek, ailenin çocuğa vereceği terbiyenin çok mühim olduğunu ve sonraki hayatında alacağı eğitimin bunun üzerine bina edilebileceğini belirtmiştir. J. Tomine, çocuk terbiyesinin esaslarını ise şöyle açıklamıştır: “En mühim mesele çocukta iyi tabiatlar yaratmaktır; çünkü ancak bu iyi tabiatlarla, fena temayüllerin önüne geçilebilecektir. İyi ve müspet bir terbiyeyi ancak güler yüzle, itimatla, iyilikle elde edebileceksiniz. Tabii surette yetişmek için, çocuk ferah ve neşeli bir muhite muhtaçtır. Bu muhit onu okşar, ona muhabbet gösterir.” Tomine de bu yazısında doğal çevre ve toplumun çocuk üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Çocuk terbiyesinde en kötü yolun korkutma ve ürkütme olduğunu belirten yazar, annelerin çoğunlukla bu hataya düştüğünü, çocuğu azarlayıp hırpaladığını ifade etmiş ve annelere “korkutmanın aksine çocuğunuzun cesaretini her şekil altında ve her vasıta ile artırmaya çalışmalısınız” tavsiye etmiştir. Yazar: “Onu hiç bir şeyden; karanlıktan, fırtınadan, hayvanlardan korkmamaya alıştırmaz. Onda fenalıktan pişman olmak hissini değil, iyilikten sevinç duymak hissini kuvvetlendiriniz. Çocuğunun yanında hiddetli hareketler yapma, ona fena bir misal teşkil etmiş olursun. Onu dövme. Onunla mülayemet ve ciddiyetle konuş; ona daima cesaret ver, cesaretini kırarak hareketlerde bulunma. Fırsat buldukça onu mükâfatlandır.” (Muhit, Mart 1932, s.399) sözleriyle, çocuk yetiştirmede sevgi, saygı, teşvik ve iyilik duygusunun ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Muhit, Mart 1933 sayısında ise J. J. Rousseau’yu referans göstererek “Terbiyede Ahlaki Tesir” başlıklı bir yazı paylaşmıştır. Rousseau, anne babalara çocuk için güzel bir ortam hazırlamasını ve kendilerini çocuklara örnek olacak bir yapıya getirmelerini tavsiye etmiştir: “Etrafınızı çeviren şeylerin hepsine hâkim değilseniz asla çocuğa hâkim olamazsınız ve bu hâkimiyet, fazilet severlik üstüne kurulmazsa, asla kâfi derecede olmayacaktır. Kesenin ağzını açmak ve avuç dolusu para sarf etmek mevzu bahis değildir; paranın kimseyi sevdirdiğini hiç bir zaman görmedim. Asla hasis ve sert olmamalı ve yardım etmek kabilken sefaletle acımakla iktifa etmemelidir. Çocuğun kaprislerinden bahsediyorsunuz, fakat haksızsınız. Çocukların kaprisi hiç bir zaman tabiatın değil, fena bir terbiyenin işidir. Bu, çocukların itaat veya isyan etmiş olmalarına göre değişir. Demek ki talebenizin ancak sizin ona vereceklerinizden başka kaprisi olmayacaktır; hatalarınızın cezasını çekmeniz icap eder.” (Muhit, Mart 1933, s.243-244). Rousseau, anne babalara örnek olmalarını ve çocukta ortaya çıkan bütün hasletlerin anne-babanın eseri olduğunu ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere, Muhit dergisi yayımladığı yazılar ile toplumun ve ebeveynlerin bilinçlenmesi için önemli bir görev üstlenmiştir. Yazılarda çocuk terbiyesi ve eğitiminde sevgi ve şefkatin ön plana çıktığını, baskıcı ve otoriter yetiştirme tarzının kesinlikle yanlış olduğu vurgulanmıştır. Çocukların birer şahsiyet olduğu, onları incitmeden ve şefkatle yetiştirmenin esas olduğu ifade edilen yazılarda, sözden ziyade anne babaların hareketleriyle örnek olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Toplumun çocuklara dair tutumunun yüzeysel, ilgisiz ve gelenekçi olduğunu belirten yazarlar, geleneksel terbiye metotlarının terk edilmesi, bilimsel, insani ve modern bir bakış açısıyla çocukların takdir edilerek büyütülmesi gerekliliği dile getirilmiştir. Çocuk terbiyesinde aşırılığa gitmenin yanlış olduğu gibi, onları fazla serbest bırakmanın da yanlış olduğu belirtilmiş, çocukların ahenkli ve ölçülü bir şekilde yetiştirilmesinin, fitratlarının olduğu gibi kabul edilmesinin, her çocuğa aynı şekilde değil de yapısına uygun bir metodoloji ile yaklaşılmasının önemi olduğu belirtilmiştir. Özellikle bütün yazılarda çocuğun sevgi ve şefkatle, şiddet içermeyen, çocuğun onurunu ve bütünlüğünü koruyan, pozitif disiplin yöntemlerini benimseyen bir yaklaşımla eğitilmesi ve yetiştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

7. Çocuk Eğitimi (Okul Dönemi) Üzerine Yazılar

Cumhuriyet döneminde aile ve çocukların eğitimi, toplumun kültürel ve bilimsel gelişiminde temel bir rol oynamıştır. Devlet, çocukların eğitimi meselesini son derece önemsemiş, bu amaçla birçok eğitim kurumu açmış, çeşitli cemiyet ve vakıflar da açtıkları mektep ve kurumlarla toplumun eğitime önemli katkılar sağlamıştır. Çünkü çocuk eğitimi, sadece bireyin gelişimi değil, aynı zamanda toplumun da geleceğini şekillendirir. Bu dönemde özellikle Avrupa'nın örnek alınması ve modern bir eğitim verilmesi Cumhuriyet yönetiminin öncelikli hedefleri arasında yer almıştır. Yeni kurulan devletin temellerinde millî ve demokratik ilkelerin varlığı benimsendiğinden, gelecek nesillerin yetişmesinde de verilecek eğitim ve öğretim terbiyesinin benzer esaslara dayanması gerekmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında hiç şüphesiz bir yandan ilköğretim alanında okullaşma oranı artarken, diğer yandan eğitim-öğretim içeriğinin ve pedagojik altyapısının kuruluşu henüz tamamlanan ulus devletin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi gereği yönündeki iradeci tavırda öne çıkmıştı (Üstel, 2004: 128). Çünkü Cumhuriyet Döneminde çocuk artık başlı başına özgün bir varlık olarak kabul görmeye başlamış ve onun eğitimi devletin ve toplumun asıl meselesi olmuştur (Karadoğan, 2025, s.433-449.) Cumhuriyet neslinin yetiştirilmesi konusunda önemli adımlar atan devlet yönetimine basın da destek olmuştur. Muhit, çocuk eğitimi, mektepler, müfredat ve eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda birçok yazı yayımlayarak halkı bilinçlendirmeye çalışmıştır.

Derginin Temmuz 1929 sayısında Nevzat Mahmut tarafından “Fizyolojik Pedagoji” başlıklı çok önemli ve ufuk açıcı bir makale yayımlanmıştır. “Bedeni Esas Tutan bir PEDAGOJİ Terbiye Sistemi” başlığıyla kaleme alınan makalede şu ifadeler dikkat çekicidir: “«Fizyolojik Pedagoji» nedir? Çocuk Ruhiyatı çocuk dimağının fizyolojisinden başka bir şey değildir. Çocuğu hareketsizliğe mahkûm eden her terbiye sistemi, tatbik etmek genç nesle karşı, ağır bir cinayet işlemektir.” Yazar, mekteplerin yanlış tedrisatını ve çocukların çektiği sıkıntıları ise şu sözlerle açıklıyor: “Terbiye ve mektep işleriyle ve çocuklarla alâkadar olan herkes bilir ki, bugünkü mektep çocuğu, takibe mecbur olduğu tedrisat programları altında, ağır bir yük arabasını çekmeğe mahkûm cılız hayvanlara döndürmüştür! İlmi tabiriyle buna «sürmenaj skoler» -mektep yorgunluğu- diyorlar. Tedrisat metotları cazip değildir, yorucudur, zahmetlidir. Bu günkü mektep rejimi manasız ve harap edicidir. Ve her şeyden evvel çocukların bedeni kabiliyetleriyle kendilerinden istenilen fikri cehitler arasında derin bir “ahenksizlik” vardır. Çocuk denilen genç varlığın teşekkülünü tanzim eden biyolojik [hayatîyet] kanunlarını iyicene bilmeden terbiyede doğru yolu bulmanın imkânı yoktur.” Yazar, bugün bile tartışılan okul ve eğitim ile ilgili önemli bir konuya değinmiştir. Yazar; çocuk fizyolojisinin çok önemli bir husus olduğunu, o yüzden çocuk fizyolojisini temel alan bir eğitim sisteminin gerekliliği üzerinde durmuştur: “Çocukların psikolojisini tenvir eden onların «fizyoloji» sidir. Esasen «çocuk psikolojisi», çocuk dimağının fizyolojisinden başka bir şey değildir. İşte bunun için, fizyolojik bir terbiye sistemi tatbik etmek lüzumu

çoktan anlaşılmıştır. Çocuğun vücudu teşekkül hâlinde bir cihazdır. Hareket çocuğun uzviyetindeki iştirak faaliyetinin neticesidir. Çocuklarımızın uzviyetlerindeki amilleri düşünüp hareket ihtiyaçlarına serbest bir saha aramalıyız.” (Muhit, Temmuz 1929, s.202-203).

Makalede çocukları eğitim gördükleri ortamı, “havası bozulmuş sınıflar ve pis mektep eşyası içinde yaşamağa mecbur tutmanın” yanlış olduğunu ve çocukların rahat hareket edecekleri fiziksel ortamların yaratılması gerektiğini vurgulamıştır: “Çocuğu hareketsizliğe mahkûm etmek tabiata zıt bir iş yapmaktır. Çocuk için açık hava hayatı ve beden hareketleri mutlak bir zarurettir. Çocuğun bedenini ihmal ederek sadece kafasını bilgi deposu haline sokmağa çalışmak, mezara girecek bir adamı süslemeğe benzer! İşte bütün bunları göz önünde tutarak mantıkî bir netice çıkarmak istersek, bedeni esas tutan bir Pedagojinin lüzumunu kabul etmek mecburiyetinde kalırız. Bu da, ancak bugünün mektep ve terbiye sahasında kökten bir inkılâp yapmakla olur.” (Muhit, Temmuz 1929, s.202-203). Mahmut Nevzat bu makalesinde; okul ortamlarının temiz ve sıhhatli olmasının yanı sıra teorik derslerin yanında uygulamalı derslerin de olması gerektiği üzerinde durmuş, çocuklara fiziksel aktivite yapacak imkânların da sağlanmasının elzem olduğunu belirtmiştir.

Dergi yazarı Kazım Nami, Ağustos 1929 tarihli sayıda, “Asrımızın Büyük Bir Terbiyecisi Sanderson” başlıklı yazıyı kaleme almıştır. Yazar bu yazısından Sanderson’dan bahsetmekle birlikte, H.G. Wells’in yazmış olduğu, “Asrımızın büyük bir Terbiyecisi” isimli kitaptan alıntılar yaparak, üç farklı sayıda hem kitabı tanıtmış hem de çocuk terbiyesi ile ilgili önemli bilgileri okuyucularına aktarmıştı. İngiltere’de “Oundle College” Müdürü olan Sanderson’un fikirlerini ve eğitim anlayışını şöyle açıklamıştır: “Sanderson’un çocuklara karşı nazarı şu idi: Çocuk müstakimdir ve hüsnüniyet sahibidir. Çocukların içinde bozuk ahlâklılar bulunabilir, fakat büsbütün baştan çıkmış olanı bulunamaz. Muallimlerin vazifeleri, çocuklardan her birinin iyi istidatlarını bulup inkişaf ettirmeğe çalışmaktan ibarettir. Sanderson’un şiarı; «fenalık etmek fırsatını vermeyiniz» idi. Binaenaleyh, talebeyi cezalandırmaktan ise, onlara doğruyu söylemek vazifesini kolaylatırdı.” (Muhit, Ağustos 1929, s.293-296). Sanderson’a göre, bütün çocuklarda bir merak, bir tecessüs, bir bilmek ihtiyacı, öğrenmek arzusu vardır; çocukları terbiyede bu kabiliyetlerinden istifade etmek lâzımdır: “Mektep cemiyetin küçük bir numunesi olmalıdır. Filhakika mektebin hayatını o suretle sevk ve idare etmeliyiz ki onu canlandıran ruhu, içtimâî ve sınaî şartları tadile matuf olan bir ruh olsun”. Sanderson’un fikrince insanların miskin, adi, dar ruhlu, sükûn bulmaz, kinci, kavgacı, egoist, haris ve hasetçi olmaları, henüz yaratıcı ziyayı görmemelerindendir. “Bu ziya onları tenvir ve onlara hulûl etti mi, hizmet edeni asilleştiren, vereni zenginleştiren, ruhun hakiki selâmeti olan yaratıcı faaliyete artık iştirak ederler”. Ona göre iyi bir mektebin başlıca gayelerinden biri, erkek kız, her şakirdi münevver bir şefkatle sarmak, her birinin inkişaf edebilmek için her fırsata nail olmasına çalışmaktır (Muhit, Eylül 1929, s.370-372). Makalenin üçüncü bölümünde Sanderson tarafından yazılan pedagoji yazıları ve irat edilen konferanslardan örnekler verilmiştir: “Mektebin başlıca gayesi öğretmek değil, talebesine İnsanî ruh ve zihniyetin tekâmülüne dair mefhumlar ve İnsanî fikrin ve idealin terakkilerine dair bazı fikirler vermek, gözlerini insaniyeti vaziyetine ve ihtiyaçlarına açmaktır.” (Muhit, Ekim 1929, s.460-462).

Derginin Nisan 1929 sayısında Nevzat Mahmut tarafından kaleme alınan “Anormal Mektep Çocukları” başlıklı makalede özel eğitime muhtaç çocuklara değinilmiştir. Cumhuriyetin yeni kurulduğu ve birçok sıkıntıyla uğraşıldığı 1929 yılında, bir pedagogun böyle bir konuya değinmesi hem önemli hem de dikkate şayandır. Yazar makalede şu hususlara dikkat çekmiştir: “İleri memleketlerde(Avrupa), mektep tedrisatından istifade edemeyen anormal çocuklar için, hususi sınıflar açılmaktadır. Anormal çocuklar meselesindeki şuur ve bu meseleye karşı gösterilen alâka, o memlekette terbiye işlerinin tekâmül ettiğini ve sevindirici olduğunu göstermektedir. Memleketimizde anormal çocuklar, bu bedbaht yavrular hâlâ talin ve tesadüfün cilvesine terk edilmiş bulunuyorlar. Anormal çocukların, muhtaç oldukları terbiye ve tedris teşkilatından, tıbbî-terbiyevî tedaviden mahrum kalmamalarını şiddetle temenni etmek zamanı çoktan gelmiştir. Anormal çocukları normal mektep çocuklarının

arasından ayırmak lâzımdır. İleri memleketler yarım asırdan beri bu işe başlamış bulunuyorlar.” (Muhit, Nisan 1929, s.382-383).

Mayıs 1930 sayısında Doktor Fahrettin Kerim tarafından kaleme alınan “Mekteplerde Çocukları Sınıfta Bırakan Sıhhi Sebepler Nelerdir?” başlıklı makalede ise okula giden çocukların zekâ ve karakter yapısından uzun uzadıya bahsedilmiştir. Yazıda dikkat çeken ifadeler şunlardır: *“Cumhuriyet rejimi mekteplerde milli talim ve terbiyeyi ilmi esaslar üzerine kurmak için uğraşüyor, ders programlarını pedagojik yollara isnat ettirerek tanzim ediyor. Fakat bütün bu uğraşmalar arasında ihmal edilen mühim bir nokta vardır. Mekteplerimizde çocuklarımızın zekâ ve karakter cihetinden muayeneleri ihmal ediliyor. Bu yüzden birçok talebeler kendi yaşındakilerle birlikte dersleri takip edemiyor, sınıfta kalıyor, izzet nefisleri yaralanıyor, intihara tesaddi ediyor yahut mektebi terk ederek cemiyet için zarar olarak ortaya çıkıyor. Bu yüzden zekâsı tabii arkadaşlarla birlikte aynı ders ve sınıfları takip edemezler.”* (Muhit, Mayıs 1930, s.31-32). Yazar makalesinde, çocuklar arasındaki zekâ ve seviye farkına değinerek, hepsinin aynı düzeyde öğrenme kabiliyetine sahip olmadığını, buna tedbir alınmasının daha faydalı olacağı üzerinde durmuştur.

Mayıs 1931 sayısında Ruhیات Müderrisi Mustafa Şekip tarafından yazılan; *“Çocuk Terbiyesinin Esası Sevgidir”* başlıklı makalede, çocuk yetiştirme ve terbiyesi açısından çok önemli bilgiler verilmiştir: *“Yeni mektepler, bugünkü klasik ve an’anevi mekteplerin çocuk ruh ve temayüllerine henüz pek yabancı ve hatta çok kere zararlı tesirler yaptıklarını söyleye söyleye bitiremiyorlar. Bu şikâyetlerden anlıyoruz ki bugünkü çocuk, kendi mektebini bulmuş değildir. Bu hükmü verirken: çocuk acaba kendi ailesini, evde kendi muhitini, tekâmülü için lazım gelen iyi bir tesir ve terbiyeyi bulmuş mudur? Sual kendiliğinden geliyor ve bizi mektep terbiyesine temel olacak bir terbiye ile karşılaştırıyor.”* (Muhit, Mayıs 1931, s 8).

Derginin en özgün yönlerinden biri; çocuk eğitimi, öğretim anlayışı, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve farklı ülkelerdeki eğitim yaklaşımlarının karşılaştırmalı olarak ele alınmasıdır. Dergi yazarları okulun cemiyetin küçük bir numunesi olduğu gerçeğini ifade ederek modern ve bilimsel metotlarla eğitim yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Erken Cumhuriyet dönemi eğitim reformlarının toplumsal, kültürel, idari ve ekonomik boyutları kapsayan kapsamlı bir değişimin şart olduğu vurgulanmıştır. Toplumun geleceğini şekillendiren çocuklara yönelik eğitim politikaların, yalnızca günümüzün değil, aynı zamanda geleceğin de meselesi olarak ele alınması gerektiği vurgulanmakta olup, mekteplerin fiziksel ve müfredat olarak bu bağlamda dönüştürülmesi üzerinde durulmuştur. Yazarların dikkat çektiği bir diğer husus ise teorisinin yanında eğitimde uygulamanın ne kadar önemli bir safha olduğudur. Yine Avrupa’dan örnek verilip kıyas yapılarak özel eğitime muhtaç çocukların göz ardı edildiği, acilen devletin bu konuya el atması gerektiği vurgulanmıştır. Yazılarda öne çıkan bir diğer husus ise zekâ seviyeleri farklı olan öğrencilerin aynı programa tabi tutuldukları ve bunun da olumsuz sonuçlara neden olduğu dile getirilmiştir. Günümüzde üstün zekâlı öğrencilere yönelik hazırlanan eğitim programları ve açılan okulların gerekliliği o zaman bile ihtiyaç olarak ifade edilmiştir.

8. Anne-Kız Münasebetleri ve Kız Çocuğu Büyütme

Günümüzde çocuk yetiştirme konusunda en önemli sorunların başında anne ve kız çocukları arasında yaşanan çatışmalar gelmektedir diyebiliriz. Kız çocuklarını koruma refleksiyle hareket eden annelerin aslında onlara baskı yaptığını ve bu durumun kötü sonuçlar doğurduğunu birçok pedagoğ ifade etmektedir. Annelerin kız çocuklarıyla olan iletişimi çok önemlidir ve onların ileriki hayatlarında yaşam tarzlarını belirleyecek en temel unsurdur (Erbil, 2024, s.353-380). Anne ile kızlar arasındaki iletişim ve kız çocuklarının yetiştirilmesi konusunda da birçok yazı yayımlayan dergi, bu yazılarında kız çocuklarının en iyi şekilde yetiştirilmesi ve anne-kız münasebetlerinin nasıl olması gerektiği üzerinde durmuştur. Yabancı yazarlardan da yararlanan dergi, çağdaş toplumlardan örnekler vererek kendi kültürümüze uygun kız yetiştirme konularını ele almaya çalışmıştır.

Derginin Aralık 1929 tarihli sayısında M. Kemal, İngilizceden Mrs. Cecil Chesterton'dan naklettiği yazıda muharririn şu sözlerini aktarmıştır: *“Eğer anneler kızlarına karşı olan hislerini tarafsız tahlil edebilseler göreceklardır ki kendilerinin annelik rolü kızlarını ekseriya Hodgkin bir tahakküm çemberi içinde yaşatmak neticesine varıyor. İyi düşünen bir anne çocuklarının başka bir nesle ait olduğunu, binaenaleyh his ve emelleri de başka olacağını takdir ederek kendi fikirlerine uymasa bile onların arzularının husulüne yardım eder.”* Yazar, annelerin empati kurmadığını, kendi kızlarını anlamakta zorluk çektiğini, asrımızda kız çocuklarının çalışıp ekonomik özgürlüklerini kazanmalarına rağmen annelerinin baskısından ve dayatmalarından bir türlü kurtulamadığını söylemiştir. Chesterton; *“Anneler hâlâ zannediyorlar ki çocuklarını dünyaya getirmekle onların hayatlarına istedikleri gibi tasarruf hakkını kazanmış olurlar! Düşünemiyorlar ki o çocuklar kendilerinden büsbütün ayrı bir vücuttur ve o vücudun kendine mahsus ayrı hisleri, temayülleri olur. İşte anneler ile kızlar arasındaki çatışmanın en büyük sebebi budur.”* diyerek günümüzde bile hala aşlamayan bir sorunu dile getirmiş ve bunun çözüm yolunu göstermiştir. Yazar her annenin ve toplumun şu gerçeği artık kabul etmesi gerektiğini söylüyor: *“Bugün kızlar hayatlarını kendileri kazanmakta olmalarına rağmen yine aynı esareti bittabi kabul edemiyorlar. Ekseriya genç kızlar, annesinden ayrılıp müstakil yaşamağa mecbur oluyor.”* Chesterton, evlilik konusunda annelerin bakış açısının yanlış olduğunu belirterek şu tavsiyelerde bulunmuştur: *“Evlilik meselesinde bir annenin, kızı üzerindeki nüfuzu gayet kuvvetlidir. Şayet bir genç kız, annesinin arzusu hilâfında bir izdivaç yaparsa annesinin nazarında affedilmez bir kabahat işlemiş olur ve onun nihayetsiz hiddet ve husumetlerini celp eder. Annelerin manasız müdahaleleriyle ne kadar izdivaçların bozulduğunu bilirim.”* (Muhit, Aralık 1929, s.146-147).

Muhit, Ocak 1930'da, İngiltere de yapılan yarışmada, yılın en iyi anne-kız numunesi seçilen Mrs. Perrington ile kızı Miss Perrington konuşmalarını ve birbiriyle olan iletişimini *“En iyi Anne ve Kız Numunesi”* başlığıyla sayfalarında yayımlamıştır. *“Anne diyor ki: Kızımın fikirlerini küçük görmek kendi evladımın zekâsını istihfaf etmek demektir. Kızı diyor ki: Annem benim en aziz ve beni herkesten iyi anlayan bir arkadaşımıdır.”* Bu cümleler bize anne ile kız çocukları arasındaki iletişimin nasıl olması gerektiği hakkında fikir vermektedir. Yazıda şu ifadeler göze çapmaktadır: *“Anne diyor ki: Kızımı daima kendi düşünce ve teşebbüslerinde serbest bıraktım. Onun benim bir gölgem halinde kalmayıp bir şahsiyeti olması hedefini takip ettim. 21 yaşında olan kızımın işlerime dair görüşlerini daima hüsnü telâkki ederim. Bu annenin kızı da şu cevabı vermiştir: Annem, ben de dâhil başkalarının hatalarına göz yummak, fakat meziyetlerini derhâl fark etmek itiyadındadır. Ne söylene anlar ve beni alâkadar eden şeylerin onu da alâkadar edeceğini bilirim.”* (Muhit, Ocak 1930, s.218).

Dergi, Ocak 1931 tarihli sayısında Helena Lefray Caperton'dan aktardığı; *“Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük?”* başlıklı makalede kız çocuğu büyütmenin inceliklerini okuyucularına aktarmıştır. Yazar kendi hayatından ve çocuklarının büyütülmesinden birçok örnek verdikten sonra nazarları şu noktaya çekmiştir: *“Çocukların serbest büyütülüp kendi şahsiyetlerinin inkişafına meydan verilmesi nazariyesini kabul etmekle beraber, pek küçük yaşta çocuğa kat'i ve metin esaslar telkin edilmeden bunun tatbikîni çok tehlikeli bulanlardanım. Esasen kalabalık bir aile muhiti kadar ahlâkı teşkil ve takviye eden amil tasavvur edilemez. Titizlik, yaramazlık, bilhassa hodbinlik yalnız büyüyen çocuklara mahsustur. Evimizde mutlak bir kaide vardı: Kabahat ne kadar büyük olursa olsun itiraf edilince af edilecek ve mücrim ceza görmeyecek.”* (Muhit, Ocak 1931, s. 240-241). Yazar burada kalabalık ailelerde büyüyen çocukların, yalnız büyüyen çocuklardan daha şanslı olduğunu, sosyal ortamın ve insanlarla olan iletişimin önemine dikkat çekmiştir.

Bu konuda dergi, annelerin kızları büyütürken onların yapısının ve hislerinin farklı olduğu, kuşaklararası değişen beklenti ve duyguların göz önüne alınarak kız çocuklarına saygıyla yaklaşılması gerekliliği ifade edilmiştir. Kız çocuklarının büyüklerden saygı ve anlayış beklediğini belirten yazarlar, onlara temel ahlaki değerler öğretildikten sonra çok baskı yapmanın veya kendi istediğimiz kalıba sokmanın yanlış olduğu belirtilmiştir. Özellikle annelerin evlilik konusunda kızlarının tercihi saygı

duymaları gerektiği ve kızlarına kendi istedikleri adayları dayatmanın çok büyük bir yanlış olduğu vurgulanmıştır.

9. Kadınlar ve Ev Hanımlarına Faydalı Bilgiler

Muhit, tıpkı diğer konularda olduğu gibi kadının toplumsal yaşamda yerini alması ve yükselmesi için önemli görevler ifa etmiştir. Dergi, sayfasından kadınlar için yaptığı yayınlar ile çok faydalı bilgiler vermiş ve kadının hayatına önemli katkılar sunmuştur. Dergi, kadınlar ve çocuklar için çok zengin ve eğitici bir yayın çizgisi takip etmiştir. Muhit, düzenli bir şekilde kadınlara ve çocuklara yönelik köşeler hazırlamış, kadınlara çok faydalı olabilecek bilgiler ile onları desteklemiştir. Her sayıda ortalama 15-17 sayfasını bu konulara ayıran dergide, konular birkaç başlık altında toplanmış ve geniş bir bilgi yelpazesi sunulmuştur. Her sayısında kadınlar için kıyafet modelleri yayımlayan dergi, çok faydalı bir hizmet sunmuş diyebiliriz. Bu bölümde genelde kadınların kendilerine ve çocuklarına nasıl kıyafet dizecekleri, yeni moda kıyafetler, çeşitli kumaş işleri ve kullanımları, elbise dikme sanatı, toplumsal ortamlara göre nasıl kıyafetler kullanacakları konusunda çok önemli ve faydalı bilgiler verilmiştir.

Yine her sayısında “ev hanımı sahifesi” başlığı altında; yemek, çay, kahve, dondurma, çeşitli mevsim içecekleri, pasta börek vs. tarifleri veren dergi, kadınların mutfak ve misafir konusunda en büyük yardımcılarının biri olmuştur. “Ev işleri” başlığı altında, ev işlerinin nasıl yapılacağı, eşyaların düzeni, evin düzeni, ev temizliği konusunda pratik bilgiler vererek kadınlara yol gösterici olmuştur. Dergi ayrıca “el işleri” gibi kadınların ve genç kızların Anadolu kültüründe en çok meşgul oldukları ve hayatlarının bir parçası olan nakış ve örgü işlerine de yer vererek çok önemli bir vazife üstlenmiştir. Bu bölümde oya, nakış, dantel, kazak, örgü modellerini okuyucularıyla paylaşarak kadınlara büyük katkılar sunmuştur. “Ev eczanesi” başlığı altında ise ailelerin hastalıklarda neler yapması gerektiğini, hangi doğal ilaçların hangi hastalıklara iyi geldiği, hastalıklar esnasında hangi doktorlara müracaat edilmesi ve ailenin sağlığını koruması için dikkat etmesi gereken hususlar okuyucuyla paylaşılmıştır. Ayrıca bu başlık altında kadınlar için beden bakımı ve sıhhati, güzellik sırları, cilt bakımı, saç bakımı gibi önemli bilgiler de verilmiştir. Ev ortamını ve çocuğun büyüyeceği alanı çok önemseyen Muhit, bir evin düzeninin nasıl olacağı, evde ve bahçede çiçek bakımı ve yeşil alan şeklinde ortamlar oluşturulmasını, ev eşyalarını hayatı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi ve ev eşyası konusunda seçici davranılmasını okuyuculara özellikle tavsiye etmiştir. Muhit, “Çocukların oyunları” başlığı altında; ailelerin ve annelerin çocukları ile birlikte oynayabilecekleri birçok oyun tavsiyesinde bulunmuş ve bunları sayfasından okuyucularına sunmuştur (İmla oyunu, Baz oyunu, Fatma Nine Oyunu, Taş-Kâğıt- Makas vs.). Oyuncak köşesine de sürekli yer veren dergi, çocukların doğal ve eğitici oyunlar ile meşgul olmalarını, ailelerin bu konuda dikkatli olması gerektiğini, ailelerin evde nasıl oyuncaklar yapacaklarını yazılı ve görsel bir şekilde yayımlayarak ailelere destek olmuştur. Dergi asri çocukların yetişmesi için en önemli ortamlardan birinin de çocuklar için evde oluşturulacak oyun odaları olduğunu belirtmiş ve örnek oyun odalarına sayfalarında yer vermiştir. Dergi, yukarıdaki faydalı bilgilerin yanında gündelik hayat, asri yaşam tarzı, medeni insanlar ve medeni toplumların yaşam tarzları ile ilgili de birçok pratik bilgiler paylaşarak okuyucularına destek olmaya çalışmıştır.

Sonuç

Bu çalışmada erken cumhuriyet dönemine ait bir dergiyi inceleyerek günümüze katkı sunmayı amaçladık. Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduktan sonra ulus devlet kurmak için kolları sıvamış ve bir devletin sağlam temeller üzerine kurulmasının iyi bir toplum yaratma ile mümkün olduğunu, iyi bir toplum yaratmak için de toplumun en temel ögesi olan aileye ve çocuğa önem verilmesi gerektiğinin farkına varmıştır. Bu amaçla Cumhuriyet yönetimi, aile kurumunu güçlendirmek, kadına toplum içerisinde hak ettiği değeri sağlamak ve iyi nesiller yetiştirmek için birçok alanda adımlar atmıştır. Cumhuriyet yönetiminin kabul etmiş olduğu bu politikayı basın yayın kuruluşları aracılığı ile tüm topluma duyurma ve halkı bilinçlendirme yoluna gitmiştir. Erken Cumhuriyet döneminde devlet

belirlemiş olduğu bu politikalara destek veren ve toplumun inşası için çaba harcayan dergilerden biri de “Muhit Aile Mecmuası”dır. Muhit, yayın politikasını ve derginin amacını aile, kadın, çocuk ve topluma faydalı olabilecek işler olarak ifade etmiş ve bunu derginin ilk sayısında belirtmiştir. Muhit dergisi, Cumhuriyet neslinin nasıl olması gerektiği hakkında devletle aynı minvalde bir yol takip etmiş ve yöneticilere bu konuda bilimsel fikirler vererek yol göstermeye çalışmıştır. Cumhuriyetin benimsemiş olduğu ulus devlet modeline uygun bireyler yetiştirmeyi destekleyen Muhit, çocuk meselesini kendisine bir görev addederek, modern çağa uygun nesiller yetişmesi için önemli bir misyon yüklenmiştir.

Dergi, günümüzde bile büyük tartışmalara sebep olan aile ve annelikle ilgili çok önemli yazılar neşrederek, ailenin ne kadar kutsal bir kurum olduğunu, toplumu ayakta tutacak yegâne varlığın aile olduğunu özellikle vurgulamıştır. Ayrıca annelik ve validelik konusunda modern çağda yanlış algılamaların olduğunu, validelik vasfının bilerek gözden ve itibardan düşürülmeye çalışıldığını ancak bir kadının dünyada ulaşabileceği en büyük saadetin annelik olduğunu ifade etmiştir. Türk Ulusu 20. yüzyılda uzun süren savaşlar, açlık, göçler ve hastalıklar sebebiyle binlerce insan kaybetmiş ve binlerce çocuk yetim kalmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber nüfus politikalarına yönelen devlet, özellikle çocukların sağlığı, bakımı ve korunması konusunda birçok adım atmıştır. Muhit dergisi de yeni neslin sağlıklı bir şekilde büyütülmesi için üzerine düşeni yapmıştır. Derginin yaptığı en önemli çalışmalardan biri ise çocuk terbiyesi üzerine yayınladığı makalelerdir. Bu konu hakkında sayfalarından yerli ve yabancı yazarlara ait birçok makale yayınlayan Muhit, çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğini, onlara güzel ahlakın, edebin, saygının, sevginin, hoşgörünün, sorumluluğun maddi ve manevi değerlerin öğretilmesi konusunda çok önemli bilgiler sunmuştur.

Çocukların okul eğitimi konusuna da değinen dergi özellikle modern eğitim araçlarının kullanılmasını, yeni programlarla cumhuriyete uygun nesiller yetiştirilmesini tavsiye etmiştir. Avrupa'daki eğitim sisteminin çok ilerlediğini, orada teorik derslerin yanında uygulamalı birçok dersin verildiğini, bunun ise çocukların gelişmesinde önemli bir husus olduğunu belirten yazarlar; Türkiye'de programların ve okul mekânlarının geliştirilmesini özellikle belirtmiştir. Ayrıca Avrupa'da özel eğitime muhtaç çocukların çok değer gördüğünü, onlara ayrı sınıflar açıldığını, Türkiye'de ise bu çocukların göz ardı edildiğini ve eğitimden mahrum bırakıldığını söyleyen dergi, bu çocuklara eğitim görecekleri alanlar ve imkânlar sağlanmasını dile getirmiştir. Dergide dikkat çeken bir diğer husus ise kız çocuğu büyütme konusunda anneler ile kız çocuklarının arasındaki iletişimin ve bağın nasıl olması gerektiğidir. Bu konularda annelere çok önemli tavsiyelerde bulunan dergi, özellikle kız çocuklarını anlamalarını, onlara baskı kurmamalarını ve artık toplumda kız çocuklarının ekonomik özgürlüklerini elde ettiğini ve ona göre bir hayat düzeni kurduklarını belirtmiş.

Dergi, kadınlar ve ev hanımlarına yönelik çok faydalı olacak sayfalar hazırlamıştır. Özellikle kadınların işlerine yarayacak moda, kıyafet, elbise dikimi, yemek tarifleri, pasta tarifleri ev işleri, evlerin düzeni, çocuk oyunları, çocuk odaları, doğal yaşam alanları, bahçe alanları, örgü, dikiş, nakış, doğal ilaçlar ve tıbbi yöntemler ile ilgili birçok faydalı bilgi paylaşılarak ailelerin ve ev hanımlarının işlerini çok kolaylaştırmıştır. Sonuç olarak Muhit dergisi, erken cumhuriyet döneminde devletin benimsemiş olduğu toplumun yeniden inşası konusunda aile, kadın ve çocuklarla ilgili çok önemli bir misyon üstlenerek, onlara her konuda destek olmaya çalışmış ve yaptığı yayınlarla yol göstermiştir. Derginin, aile, kadın hakları, annelik, çocuk terbiyesi, çocuk bakımı ve sağlığı noktasında yayımladığı yazıların pedagojiye, tıp literatürüne ve güncel bilimsel yaklaşımlara uygun olduğunu söyleyebiliriz. Derginin yazar kadrosunun aydın, alanında uzman kişilerden oluştuğu ve bilimsel yetkinliğe sahip olduğu görülmüştür.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma için etik kurul izni alma gerekliliği yoktur. Etik kurul izni bulunmamaktadır.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Yazar Suat ÖZDAĞ'ın makaleye katkısı %50, Yazar Nihal ESEN'in Makaleye katkısı %50'dür.

Çıkar Beyanı

Çalışmadan kaynaklı herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1.Araştırma Eserler

- Akın, Y. (2019). *Gülbüz ve yavuz evlatlar, Erken Cumhuriyet'te beden terbiyesi ve spor.* (4. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arı, K. (1992). *Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikasını Belirleyen Temel Unsurlar.* Ankara: ATAM Yayınları.
- Aşa, E. (1989). 1928'e Kadar Türk kadın mecmuaları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Bakacak, A. G. (2009). Cumhuriyet Dönemi Kadın İmgesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (44), 627-638.
- Başboğa, S. (2017), Annelik Sanatı: Erken Cumhuriyet Dönemi ÇocukDergilerinde Çocuğun Bedensel Kurgusu. *İnsan&İnsan Dergisi*, 4(12), 6-30.
- Cansız , D. (2024). Atatürk Döneminde Temel Çocuk Hakları (1923-1938). *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1054-1095.
- Çakır, G. (2020). Atatürk Dönemi'nde Türkiye'de Aile Hukuku ve Çocuk Hakları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 349-368.
- Çakır, G. (2022). *Atatürk Dönemi'nde Çocuk, Kadın ve Aile Algısı.* İstanbul: Libra Kitap.
- Dayı, S. E. (2010). Atatürk'e Göre Cumhuriyet Öncesi Ve Sonrasında Türk Kadını. *Atatürk Dergisi*,3(1), 115-133.
- Demirdirek, A. (2011). Osmanlı kadınlarının hayat hakkı arayışının bir hikâyesi. (Baskı). Ankara Ayizi Yayıncılık.
- Duman, D. ve Doğdu, M. (2010). 1930-1950 dönemi çocuk dergilerinde yurttaşlık bilinci gelişimi kapsamında Ulus-Devlet algısının sağlanması: 'Türk çocuğu - Cumhuriyet çocuğu'. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 9(20), 157-170.
- Duman, O. Ö. ve Payaslı, V. (2018). Cumhuriyet Döneminde Modernleşmenin Kadın Simgesi: Afet İnan (1925-1938). *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 17(33), 65-122.

- Erbil, K. (2024). Endülüs'te Çocuk ve Eğitim. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1), 353-380.
- Gürkan, H. (2021, Güz). Cumhuriyet Gazetesinde Çocuk ve Çocukluk Meselesi (1928-1939). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* (104), 173-220.
- İçli, T. (1998). Cumhuriyet Döneminde Kadının Sosyal Konumu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , 15(Cumhuriyetimizin 75. Yılı Özel Sayısı), 93-104.
- Karabacak, M. (2009). *Cumhuriyet'in İlk Beş Yılında Kadın Dergileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, Türkiye.
- Karadoğan, U. (2025). Cumhuriyet'in İlk Yıllarından İtibaren Eğitimde Çocuk ve Aile Katılımının Tarihsel Gelişimi (1923-1946). *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(67), 433-449.
- Kasapoğlu, A. (2011). Aile Sosyolojisi. İçinde A. Kasapoğlu ve N. Karkiner (Ed). *Sosyolojik Yaklaşımlar Temelinde Aile Kuramları*(s. 2-26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kılıç, S. M. ve Yılmaz, D. V. (2019). Cumhuriyet dönemi kadın dergileri (1923-1992). *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 2139-2156.
- Mardin Davaz, A. (1998). *Hanımlar Âlemi'nden Roza'ya*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Mutlu, N. (2009). *Popüler Kadın Dergilerinde Kadın Temsili (Örnek Olay: Cosmo-Politan Dergisi)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Özen, H. (1990). *Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete Ve Dergileri (1868 – 1990)*. İstanbul: Kendi Yayını.
- Özkiraz, A., & Arslanel , M. (2011). İkinci Meşrutiyet Döneminde Kadın Olmak. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-10.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
<http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Şahin, E. (2018). Geçmişten günümüze kadın süreli yayınlarına karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(16), 86-105.
- Taş, E. (2023, Ekim). Cumhuriyet dönemi Gürbüz Türk Çocuğu dergisinde vurgulanan çocuk hakları temalarının incelenmesi. *BAUNSOBED* , 26(49 Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 459-464.
- Tuğluoğlu, F. (2015). II. Meşrutiyet Döneminde Milliyetçi Bir Çocuk Dergisi: Talebe Defteri (1913-1919). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XV(30), 99-139.
- Üstel, F. (2024). *Makbul Vatandaşın Peşinde*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yağcı, Ö. (2007). Atatürk'ün Eğitime İlişkin Görüşleri. N. Güngör içinde, *Cumhuriyetin İlk Yıllarından Günümüze Dil Kültür Eğitim*” (s. 148-162). Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını No.8.

Yüksel, S. (2014). Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XVII(2), 175-200.

Zafer, A. (2013). Cumhuriyet ile Birlikte Değişen Türk Aile Yapısı ve Kadının Durumu. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(24), 121-134.

Zekeriya, S. (1924). Nereye gidiyoruz? Cemiyetimizi tehdit eden müthiş tehlikelerden haberdar mıyız? İçin için ölen bir millet. *Resimli Ay*, 1(1).

Zekeriya, S. (1927). İstikbal Davası. Gülbüz Türk Çocuğu Mecmuası, Çocuk Gününe Mahsus Fevkalade Nüsha (23 Nisan), s. 30-31.

2.Muhit Dergisi

“Muhit Niçin İntişar Ediyor” Kasım 1928.

“Muhit Ev Hanımlarının Müşküllerini halletmek için ne düşünüyor?”, Kasım 1928

“Taşkın Evlât Muhabbeti ve Neticeleri, Ana ve Babaların Dikkatlerini Celbeberiz”, Mart 1929.

“Evlât Terbiyesinde Muvaffakiyetli Ana Babalar, Bu Çetin Meslekte Muvaffak Olmanın Sırları”, Mart 1929, Kamran Şerif.

“Anne Olmak Bahtiyarlığı Dünyada Anne Olmak Bahtiyarlığı Kadar Devamlı, Onun Kadar Tatlı, Onun Kadar Değerli Hiçbir Zevk Yoktur”, Nisan 1929, Kahtleen Norris

“Çocuk Asrı”, Nisan 1929.

“Şahsiyetin ilk Şuaları İçinde: Çocuk Bir Hayal ve Bir Gölge Değildir. Çocuk Bir Şahsiyettir”, Nisan 1929, Şaziye Berin.

“Anormal Mektep Çocukları”, Nisan 1929, Nevzat Mahmut

“Çocuklarımızı İtaate Alıştırmalı mıyız?”, Mayıs 1929, Fatma Hanım.

“Büyük bir Âlim Çocuğunu Nasıl Yetiştiriyor Amerikalı bir âlim çocuğunu terbiye hususunda tuttuğu yolu «iğtirafat» şeklinde anlatıyor.” Mayıs 1929, Şefika Müşfik Hanım.

“Fizyolojik Pedagoji”, Temmuz 1929, Nevzat Mahmut.

“Asrımızın Büyük Bir Terbiyecisi Sanderson”, Ağustos 1929, Kazım Nami.

“Meçhul Kadın, Kadın İçin Hakiki Saadet Ancak Analıktadır.”, Ekim 1929, Nezihe Muhittin.

“Anneler ve Kızlar”, Aralık 1929, M. Kemal.

“En iyi Anne ve Kız Numunesi”, Ocak 1930.

“Deliliğin Sebepleri: Çocuklarımıza zararlı miraslar bırakmamağa çalışmalıyız. Alkol iptilası ve fena hastalıklar aklın, dimağın en büyük düşmanlarıdır”, Nisan 1930, Dr. İhsan Şükrü.

“Mekteplerde Çocukları Sınıfta Bırakan Sıhhi Sebepler Nelerdir?”, Mayıs 1930, Dr. Fahrettin Kerim.

“Çocukların Müşahedesine Ait Fişler”, Eylül 1930, Kazım Nami.

“Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük?”, Ocak 1931, Helena Lefray Caperton.

“Evin İdaresi ve Çocukların İdaresi”, Mart 1931.

“Küçüklerin Terbiyesi” Nisan 1931, Seniha Sami.

“Çocuk Terbiyesinde Bazı Umdeler”, Mayıs 1931, Helen K. Champlin.

“Çocuk Terbiyesinin Esası Sevgidir”, Mayıs 1931, Mustafa Şekip.

“İçtimai Muhasebe, Çocuk Meselesi”, Mayıs 1931. Ahmet Cevat Bey.

“Çocukta Neş’e”, Temmuz 1931, Mustafa Şekip

“Çocuk Neş’esinin Amilleri”, Ağustos 1931, Mustafa Şekip.

“Muhit Dördüncü İntişar Senesine Başlıyor”, Kasım 1931.

“Çocuk ve San’at”, Aralık 1931.

“Sıhhat-Muvaffakiyet-Saadet: Çocuk”, Şubat 1932, J. Tomine.

“Küçük Çocuklarda Şahsiyet Nasıl Teşekkül Eder?”, Mart 1932, Bess V. Cunningham.

“Terbiyede Ahlaki Tesir”, Mart 1933, J. J. Rousseau.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

After gaining independence, the Republic of Turkey took action to rebuild society. It implemented radical changes to revitalize society socially, politically, economically, and culturally, and to foster a sense of national consciousness. In building society, the Republic's leaders made significant use of the press and publishing media. The purpose of this study is to holistically analyze the articles and writings on family, women, and children in the "Muhit Aile Dergisi" (Neighborhood Family Magazine), published during the early republican period. The data obtained from this analysis is intended to draw various conclusions that can guide us today.

Design and Methodology

Examining the past will help us both better evaluate the present and plan for the future. To this end, examining newspapers and magazines published in the past will help us both more accurately evaluate the present and plan for the future. Periodicals are like mirrors of the time in which they were published. They are particularly important sources for tracking social and economic developments. Therefore, we must emphasize the importance of magazines in historiography. Family and children's magazines should also be considered within this context, and should be considered indispensable reference points not only for family structure and the history of childhood, but also for social history studies.

This research employed a document analysis methodology based on a qualitative research approach on the Muhit Aile Magazine. Muhit Aile Magazine addresses family, mothers, women, children, and childhood at national and international levels with a holistic (social, cultural, political, economic, etc.) approach. Therefore, this study examines the magazine's multidimensional approach to family, mothers, women, and children in terms of political, social, cultural, economic, and legal aspects. The data obtained in the study were interpreted from a holistic perspective, grouping the topics under specific headings. The themes were created by individually reviewing articles from relevant issues of the magazine within the context of family and children, under the headings of family, mother, women, children's health, child upbringing, children's education, mother-child communication, and useful information for women and housewives, and combining the topics and concepts. The texts were classified according to their headings, analyzed, and the study was completed.

Findings

The Republican administration has taken steps in many areas to strengthen the family, ensure the value women deserve within society, and raise good generations. This policy, adopted by the Republican administration, has been supported by the press and publication organizations and has done its utmost to achieve this. When Muhit began publication, it stated in its own pages that the magazine's aim was to produce works that would benefit families, women, children, and society. Muhit magazine offered insights into what the Republican generation should be like and sought to guide administrators in this regard. Supporting the development of individuals in line with the nation-state model adopted by the Republic, Muhit has embraced the issue of children as its duty and has undertaken an important mission to raise generations fit for the modern age.

The magazine published crucial articles on family and motherhood, which still spark considerable debate today, emphasizing the sacred nature of the family and its role as the sole entity that sustains society. It also emphasized that misperceptions about motherhood and parenthood abound in the

modern era, and that attempts are being deliberately made to discredit and discredit the quality of motherhood. However, it also emphasized that motherhood is the greatest happiness a woman can achieve in this world. It strived to assist mothers by providing crucial information on childcare, combating illness, raising children in a hygienic environment, and maintaining a healthy diet. Among the magazine's most significant efforts are its articles on child rearing. The magazine published numerous articles on this subject by both local and foreign authors. Addressing the issue of children's school education, the magazine particularly recommended the use of modern educational tools and the raising of generations fit for the republic through new programs. The authors emphasized the significant advancement of the European education system, offering numerous practical courses alongside theoretical ones, and emphasized the importance of this development for children. They also emphasized the need for improved programs and school environments in Türkiye. The magazine has prepared pages that will be very useful for women and housewives. It has significantly facilitated the work of families and housewives by sharing a wealth of useful information, particularly on fashion, clothing, dressmaking, recipes, pastry recipes, housework, home organization, children's games, children's rooms, natural habitats, gardening, knitting, sewing, embroidery, natural remedies, and medical methods.

Research Limitations

The primary source for this study is copies of the "Muhit Aile Dergisi." Other newspapers and magazines from the period were reviewed, and some research works were also utilized. Muhit magazine published articles on a wide range of topics, and this study examined only articles and news articles on families, women, and children. The magazine, which had a five-year publication history, published 47 issues, and all of these issues were reviewed. Only those articles that were the subject of our study were evaluated.

Implications

The document analysis method used in this study is suitable for use in similar press-based studies. Furthermore, historical documents in archives, such as newspapers, magazines, and other documents, can be incorporated into scientific research. The topics covered in the journal are prepared using scientific methods and are still being discussed and addressed in society today. Taking these studies into account, solutions can be found for crucial social issues such as family, women's issues, and childrearing.

Originality Value

This study utilizes original copies of the "Muhit Family Magazine" obtained from the National Library. The articles in the magazine are entirely original, and we believe they will shed light on the present day. The articles were grouped under specific headings according to their topics and themes and analyzed. Furthermore, the informative articles included in the magazine were classified and examined. Based on the data obtained, the efforts to raise children and rebuild society during the Republican era are explained. Given that all sources are original, we can say that the study exhibits a high degree of originality.

Taşkın Evlât Muhabbeti Ve Neticeleri

ANA VE BABALARIN DİKKATLERİNİ CELBEDERİZ

Mahkeme salonunu derin bir sükût kaplamıştı. Bu sırada biri öksürdü. Heyetihâkime Reisi ileriye doğru abandı, maznun mevkiinde, meys, perişan hıçkırın delikanlıya şu sözlerle hitap etti:

— Cemiyete karşı ağır bir cürm işlemiş olmakla müttehimsin. Hareketinin cezasını tahfif edecek hiç bir sebep ortaya konulamıyor. Doğuş ve büyütülüş itibarile senin nail olduğun imtiyazlar pek az kimseye nasip olur. Öyle olmakla beraber, daha bacak kadar bir çocukken cinayete mütemayil göründün. Bu tarzihareketin biçare dul valideni mezara sürükledi. Şimdi de eşkıyalıkla müttehim bulunuyorsun. Bu şekavetü öyle vahşiyane ve şerirane bir tarzda ika ettin ki, tecavüzüne maruz kalan biçare canını zor kurtardı... Senin gibi insanlar hakkında yapılacak tek bir şey vardır. Seni öyle bir yere koymalı ki, orada vücudun hemcinsin için artık bir tehlike teşkil etmesin!.. İşte bunun için seni yirmi sene tedip hapsine mahkûm ediyorum!..

Salonda fısıltılar duyuldu. Elan ağlıyan genç haydut bir aralık başını kaldırdı, Reise karşı şu acı teellümde bulundu:

— Yanılıyorsunuz, hepiniz hata ediyorsunuz! Beni mahkûm ettiniz ama, bakalım hayatta bana doğru, dürüst bir adam olmak için hiç fırsat verildi mi?..

Salonu dolduran mütecessis insan kütlesi içinde, mahkûmün bu itirazına zerre kadar ehemmiyet veren olmadı.

— Ah! İyi oldu! Edepsiz! Hâlâ da utanmadan «bana fırsat verilmedi!» Diyor... Ailesi gayet temiz, kıbar bir ailedir... Babası anası

gül gibi üstüne titrediler, onu gözlerinden kiskanarak büyüttüler, tahsil ettirdiler... Ama o kendisi adam olmadı. Kabahat kimde? Elbet kendisinde... Başka kimsede değil!

İşte her kes böyle düşünüyordu. Fakat kırlarda yolkesen bu genç haydut hakikaten bu kadar kabahatlı mıydı? Acaba, «daha bacak kadar boyu ile ilk hatasını» işlediği zaman, ruhşinas ve munsif bir heyet tarafından sıkı bir imtihana çekilse idi, müstakbel serserinin, kendini şuuri olarak fenalığa sevkeden bazı tesirlere maruz kaldığı görülmez miydi?

Bu fikrimizi şahsî bir misalle tavih edelim. Jimmy Dealen temiz bir aileye mensup, bir gençti. Fakat valdesi onu idareden aciz olduğunu, yalnız fena bir yol tutmakla kalmayıp kendisine karşı vahşiyane bir itaatsızlık gösterdiğini itiraf ederek diyordu ki:

— Kendisini adeta taparcasına sevdim. Her ne istedise yaptım. Fakat nedense fena bir çocuk oldu. Yalan söyler, hırsızlık eder, mektepten kaçır, bana söylemedik fena söz bırakmaz, çok hiddetlendiği zaman beni dövmeğe kalkar. Mutlaka bu çocuğun zihninde bir fenalık vardır!

Mesele mahkemeye düşmüştü. Hâkim de çocuğu deli zanederek hastahaneye sevketti. Tabibiadli oğlanın aklından hiç zoru olmadığını, hatta zekâ itibarile vasatın fevkinde olduğunu söyledi.

Çocuğu muayene eden ruhiyat mütehassısı:

— Hali gayet tabiidir, dedi. Bütün fenalık validesinin onu çıldırmasıya sevmesinden ileri geliyor. Validesi oğlunu kendine merbut ve müftakir bulundurmak istiyor. Halbuki çocuk,

